

TRANSILVANIA

ORGANUL

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA
POPORULUI ROMÂN.

Nr. IV.

Sibiu, Maiu 1898.

Anul XXIX.

CHESTIUNI ORTOGRAFICE.

V*).

Fonetizmu în ortografie denotă progres.

Toate popoarele culte au venit acum la convingerea, cumcă scri-soarea întocmită după legile fonetice este superioară ortografiei etimo-logice; pentrucă aceea întrunește mai mult decit cea din urmă exigențele și condițiunile, cari duc la scopu final al grafice, adecă la *stenografie*.

Toate popoarele stăruesc deci cu înțețire la simplificarea ortografiei și la adoptarea fonetice în scriere. — La națiunile cu literatură estinsă această pornire întimpină însă mari greotăți, până ce națiunile, a căror literatură se află încă în incunabule, păcătuiesc pentru tot minutu, ce-l perd cultivind sisteme de ortografie contrare acestui principiu și negligă sau combat chiar din motive și considerante precarie sistemu ortografiei fonetice.

Ortografia fonetică, înțeleg cea pură fonetică, fără privire la deri-vațiunea etimologică a cuvintelor, în vederea fonoplastice complicate din limba noastră, pentru noi este netăgăduit cea mai corespunzătoare.

Astăzi, noi parte mare aderăm încă la principiu dualistic în orto-grafie, adecă pe lângă diacriza vocalelor și consonantelor derivate mai avem în vedere și etimologia cuvintelor, — carea se constată în doue feluri, anume din însaș limba noastră și din limba originară dela care sau prin a cărei mediu a venit la noi cuvintu.

Aceste două metode însă, abstrăgind dela recuzabilitatea lor, ele între sine se esclud una pe alta; pentrucă în cele mai multe cazuri vorba încheată în limba originală, după-ce a trecut în uzu graiului românesc, a suferit schimbări esențiale morfologice, și rădăcina nu se mai poate lua ca bază acceptabilă la fixarea sunetului în limba noastră.

*). A se vedeă „Transilvania“ Nr. 1 și 2—1898.

Drept aceea acum cei mai mulți se mulțumesc numai cu analiza etimologică din flexiunea vocabulelor în însaș limba noastră, ba în nenumărate cazuri sînt siliți să disconsidere dela etimologie preste tot; — ceea-ce demostă evident neaplicabilitatea sistemului.

Acum d. e. nu mai scriem fată cu *fătă*, deși cuvîntu după ambele etimologii ar fi să se scrie cu *e*; scriem de altă parte împăcare, cumpărare, făcătura, cu toate că în flexiunea rom. se obtrude *e*, eară în limba originală ocure *a* resp. *e*.

Etimologia cuvintelor se poate impune autoritativ și taxativ — prin dicționare; aceste însă nu sînt accesibile pentru tot omu. Se pot prescrie reguli generale tot în acest scop, dar praxa ne învață, cumcă acelea nu sînt suficiente și n'au putut aduce nici pe departe uniformitate în ortografie. — Orce încercare în direcția aceasta s'a adevărit problematică.

De ce să continuăm noi dară, a ne trudi cu un sistem, pre care alți, ca neapt, îl părăsesc sau l'ar părăsi bucuroși, dacă ar putea fără să provoace o revoluție în literatura lor.

Nu pot numi decît nehumană procedura, să impună betului Român tortura, ca după ce s'a chinuit ani de zile să învețe a cunoaște și a fixa pe hârtie literile, acum să mai învețe de rost și variantele, când are să scrie pre *ă* cu *a*, *e*, *o*, sau *u*, pre *i* cu *a*, *e*, *i*, *o* sau *u*, — și el sermanu asudă și până întocmește o unică figură de aceste necum să poată îngheba acelaș sunet în două, trei sau mai multe feluri.

Cu toată gravitatea se poate afirma, cumcă e absolut imposibil, să introducem în ortografie uniformitate și să o generalizăm, până-ce nu vom adopta *barem* pentru sunetele derivate *ă* și *i* semne grafice — proprii; până nu ne vom lăpăda de predilecțiunea, a stă în cursu scrieri meditănd, că oare cuvîntu cutare și cutare de unde poate să vină? Care vocală ar fi originală, fundamentală, cu carea să se scrie în anumite cazuri *ă* și *i*? Sistemul dominant ne silește să facem cercetări filologice exacte negreșit, că altcum n'are înțeles tot lucru; — dar la atita știință filologică, neopugnată și necriticată din nici o parte, nu știu să fie ajuns muritor până în ziua de azi. — Diletantizmele noastre filologice în urmare pentru viața practică și cultură însămnă numai *oleum et operam perdere*.

— Nu știu, să mai duc buhe la Atena și să stărui la constatarea, ce lucru fără rost este a disconsidera dela suprema rațiune a artei grafice, dela menițiunea ei, de a comunica prompt și fără dubietate sunetu graiului prin semne vizibile, — așa zicînd: de a *fonografă vorba*.

Scrisoarea preste tot este numai o tehnică, carea nu are alte exigențe decît practicabilitatea, toate celelalte considerante sînt secundare.

Dacă n'ar fi așa, atunci invențiunea notelor muzicale, a telegrafiei cu punctele sale, a telegrafiei cu liniuțele și punctele sale, a stenografiei, a fonografului, a telefonului... ar fi lucru de puțină valoare reală pentru omenime și n'ar denota nici un progres al minți, pentrucă notele, marcele și vibrațiunile fixate ale acestor metode de comunicare a gra-

iului nu arată nici pe departe ad oculos etimologia sunetului, ci îl fixază așa cum îl prinde revelat în vorbă, fără reflexu sunetului fundamental; — ele disconsideră dela forma estetică preste tot, — dar pentru aceea botițele notelor muzicale d. e. ce sublime arii reprezintă uneori, dacă le *cetește* o voce măeastră!

Noi credem, că este o cerință neomisă să dăm cuvintului o față esterioră, din carea să vadă lumea la moment, cumcă ne ținem de familia nobilă romanică.

— Ar fi de fost, dacă dintr'o mie s'ar află barem unu, care să știe lătimește sau o altă limbă neolatină și să-și spargă capu cu d'alde filologii și etnografii; — lumea cea multă însă lasă afacerea aceasta în grija învățaților mari să o dezlege, și nici aceștia nu sînt de acord asupra multor puncte, ci le lasă încurcate.

A voi dealtmintrelea să documentezi originea limbi și a neamului cu ortografia e ca și cînd ai voi să dejudeci naționalitatea cuiva după veșmîntu, în care își învălește corpu.

Sîntem convinși, cumcă învățați n'au constatat romanitatea limbi noastre din ortografia etimologică, pentrucă ei aplică altă sondă la dejudecarea lucrului acestuia. Ei se uită în fața și în gura Românului cînd vorbește și de acolo îi fură cuvîntelu, ca să-l fixeze cu figurile lor combinate, de cari filologi au vr'o 400 la îndemîna și după esterioru căroră și se înfățișază vorba într'o haină, de și se pare hotentotică (Vezi transcripțiunile învățatului Weigand). — Dar de aceea vorba tot românească rămîne și cei ce cunosc semnele convenționale o și pot ceti întocmai cum sună cînd izvorește din gura Românului, și-î află obîrșia.

— Sistemul etimologic în scriere este invențiunea calugărilor ascetici din timpurile medievali, și n'are de bază scriptura latină, pentru că latini au fost fonetiști în fond, scriind vocalele schimbate cu ecivalentu lor. Așa facere, feci, eficax, — do, dare, dedi, editio ș. a.

Marelu *etimologist Cipariu* toată venerațiunea; el a avut tendența nobilă și actuală pe vremea aceea, de a trezi în noi admirațiune pentru anticitatea limbi și fală pentru originea noastră. Acum însă nu putem aduce un tribut mai recunoscător manelor sale, decît dacă vom constată, cumcă *sistemul seî și-a împlinit misiunea!*

Dar că *fonetico-etimologizmu*, ce a urmat după el, ce senz mai are, nu putem cuprinde, fiindcă e un *non sens*, un amfibiū, care se îneacă pe uscat și se uscă în apă!

E timpu, să ne venim în orî, și să ne alegem într'o parte, și anume în aceea parte, în care s'au dat și înaintași nostri din seculi trecuți, cari dacă n'au avut copia noțiunilor, cu cari ne putem îmbogăți noi mintea în ziua de astăzi, dar au avut înțelepciune adîncă și o perspicacitate admirabilă cînd au *completat alfabetu* — atunci în praxă — *după graiu românesc.*

Noi dar n'avem decît să imităm pre înțelepți noștri predecesori, — și ca să nu devenim retrograzi sau staționari, să completăm alfabetul latin (anticvele), la care am revenit în secolul de față, — cu figurile necesare.

Ca să venim în ajutor instrucțiunii elementare, să răspundim cartea în masa poporului, — ca să înlăturăm starea anormală, în care se află preste tot grafica noastră, — ca să punem capăt confuziunii scandaloase, din care nu se pot dezmeteci nici cei mai buni literați ai noștri, și spre scîrba generală stau în necurmată harță cu logica și consecvența, scriind aceeaș vorbă des după olaltă în două trei feluri . . . este oara supremă să convenim de urgență asupra unificării, a uniformității — deocamdată *barem* a lui *ă* și *î*. Și eu cred, că vom putea conveni ușor și asupra formei tipice, ce ar trebui să le dăm, dacă vom scruta morfologia sunetelor acestora.

VI.

Urzirea lui *ă* și *î* în fonetica românească.

Mai toate limbile au format din vocale și consonante fundamentale sunete derivate.

La consonante schimbarea s'a făcut — pe cît am putut eu observă — prin afluența reflexivă a lui *î* (iot) cu interiecțiunea eufonică a unei sibilante (*s*, *ș*). Așă: *c* = *ç* (*ce* — *ci*), *d* = *đ* (*z*), *s* = *ș*, *t* = *ț*, *z* = *j* (*ž*), *r* = *rj* (*ř*).

La vocale operațiunea s'a întîmplat din contră prin proiecțiunea unei vocale oareșcare asupra celeialalte, și prin stăruința de a o răzbi din pronunțare și a-î ocupa locu, — după cum vom arată mai jos.

Pentru dezvoltarea tezei, ce mi-am propus, mă voi ocupa mai înadins numai de fenomenu cel din urmă. Și — ca să menajez exotico-mania Românului, care dintrun fatal altruism apretiază mai mult proprietățile străine disconsiderînd bunurile sale, voi luă de exemplu unele vocale derivate, cari obvin la franceji și nemți, întră altele pre *eu* (franc.) *ö* (germ.) *u* (franc.) *ü* (germ.) și voi analiză urzirea sunetelor acestora după o metodă naturalistă, adecă după firea lucrului, ca rezultat al intuițiunii practice, — fără a mă putea provocă la vr'o autoritate lingvistică, carea să fie scos — cu știrea mea — în relief procesu formațiuni la sunetele derivate.

Permit definiția, cumcă:

Toate vocalele derivate sînt sunete provenite prin stăruința de a substitui unei vocale o altă vocală.

— În genere observăm, cumcă la pronunțarea vocalelor fundamentale saū curate *laringele* (gitleju, Kehlkopf) operează în măsură foarte neînsemnată, pănăce funcțiunea de frunte o are limba și buzele la slobozirea din gură a vibrațiunilor, ce le produc corzile vocale (Stimm-bänder); — și numai la vocalele derivate (transfigurare) vine în aplicare preponderantă gitleju.

Esemplu practic: Pronunțăm vocala *o* așa cum o auzim și o respirăm de comun fără nici o nuanțare de alt sunet ca în cuvîntu *o-m*. — Acum dupăce am pronunțat ales și limpede sunetu *o*, și am încetat a-l mai rosti, dacă vom țineă totuș buzele și limba în starea nemișcată, în carea s'au pus la pronunțarea lui *o*, și — bine înțeles, păstrînd poza de cum am pronunțat pre *o* — ne vom sili a substitui în locu sunetului *o* — cu ajutoriu gîtlejului — sunetu *e*, nu vom fi în stare să scoatem alt sunet decît pre *o*.

Dacă vom pronunță sunetu *u* și păstrînd aceeaș poză neschimbată a organelor de vorbire (ca la pronunțarea lui *u*) — vom stărui să pronunțăm — tot din găt — nu *u* ci *i*, atunci vom rosti pre *u*.

În chipu acesta se poate esplică proveniența nazalelor și guturalelor la alte popoare, tot numai pe temei, că înlocuirea vocalelor se face prin cooperarea gîtului. —

La Români, afară de diftonghizarea lui *e* în *ea* și a lui *o* în *oa* numai din vocala curată *a* s'au format două nuanțe fonetice, — mai naturale, mai primordiale, mai comune și mai melodioase decît *o* și *u*. a. ale străinilor, adecă: *ă* și *i*. Aceste sunete și din punct de vedere estetic sînt mult superioare celor străine. Pentrucă, dacă cineva cîntă de pildă, și vine să marcheze or să trăgăneze silabe în carî provine *o* sau *u* sau derivate de ale altor neamuri, — farmecu melodiei e perdut, — din contră pre *ă* și *i* al nostru îl poți cîntă d'un drag fără ca auzu să fie atins neplăcut și espresia feți (fizionomia) să se diformeze. —

Și noi totuș detestăm aceste sunete, ca urite, spurie, neestetice. Ba s'au apucat matadori în știința lingvistică la noi, să elimineze pe betu *i*, făcînd din Román = Román, — ci înzădar, pentrucă Românu — fiind cu toate apele — nu se lasă să fie botezaț a doua oară cu apă nesfințită de duhu sfînt a graiului seî.

Am zis întralt loc, că din pietate ar fi să păstrăm modu de scriere cu vocale împrumutate, improprii cuvîntu Román, dar în fine dacă am scrie Rumîn, nimic nu ni-ar derogă; pentrucă Roma se ziceă odinioară și Ruma, eară *i*, cum vom vedeă mai jos, este contopirea articulului A (A) cu *i*. —

În sfîrșit, cum a format dară Românu pre *ă* și *i*?

Simplu astfel, că asupra lui *a*, care de sigur va fi încercat odinioară prin cine știe ce influință etnică, să ocupe preste tot locu lui *e* și *i* în fonetică (cum se și aude pe alocuri: vazut pentru văzut, ampărat pentru împărat, — confrontează și francezu: *empereur*) au dat năvală sunetele fundamentale, de baștină, să-l scoată earăș din dominațiune; lupta însă a fost o fructificație și rodu doi bastarzi drăgălași *ă*, *i*, carî samaná și cu tata și cu mama.

Procesu zămisliri și al nașteri este acesta:

Pronunțăm curat vocala *a*, — apoi fără strămutarea cea mai mică în poza organelor de vorbire, șiindu-le neclintite precum s'au acomodat

la pronunțarea lui *a* (așa zicînd înlemnite), — ne silim să pronunțăm din gît nu *a* ci *e*, negreșit vom avea pre *ă*.

Tot astfel procedem și la rostirea lui *i*. — După ce am pronunțat pre *a*, ne silim a *substitui* din gît pre *i* și vom avea pre *i*. —

Procedura indicată la producerea sunetelor derivate trebuie observată întocmai, — nu cum a făcut un onorabil, căruia i-am comunicat descoperirea, că a căscat gura la *a—a—a* — și fără să încete cu *a* se sileă în tot chipu să pronunțe *simultan* (în acelaș timp) și pre *e*. Firește, că n'a putut, ci s'a umflat de ris, eară eu m'am ales cu — cauza. —

VII.

Contemplarea caracterelor grafice pentru *ă* și *i*.

Am constatat, cumcă *ă* este productu fizioplastic al contopiri lui *a* și *e*, în altă vocală nouă; elementele constitutive ale acestui sunet, contrase se învederează în șabloana *æ*, precum *i* este productu contopiri lui *a* (A) cu *i*, ce se învederează perfect în **А** (cirilic).

După cum se află circumscrisă la uni paleologi valoarea fonetică a lui *æ* din alfabetu latin, aceea congruează cu *ă* al nostru, și e probabil, că eruditul Aron Pumnul, care a completat alfabetu nostru cu această literă antică și a merit-o pentru *ă*, a avut în vedere această împrejurare.

Pumnul a venit însă prea timpuriu cu proiectu seui; eram pe atunci prea exaltați aderenți ai etimologizmului și în timpu din urmă ne-am închinat fonetico-etimologizmului earăși din șovinism, temîndu-ne, ca nu cumva să ni se altereze fizionomia scripturii. Ca să nu peară *a*, *e*, *o* din *ă*, ci ca să rămînem și cu clisa întragă și cu varza unsă, am decretat semnu scurtări (✓) ca semn diacritic pentru transfigurarea lor, scriînd făcut, văzut, fōra etc., pentrucă dacā adoptam pre *æ* atunci nu se mai putea păstră strict pentru toate vocalele *a*, *e*, *o* și etimologia totodată.

Acum însă, după-ce ne-am mai fi dospit nișel din fermentația primelor încercări și ne-am mai fi zviduit puțin de monomania etimologică, putem tractă — sperez — mai calm, mai nepreocupați chestia de unificare a lui *ă* și *i*.

Adoptarea semnului de abreviațiune ca semn diacritic pentru indicarea schimbării vocalelor în *ă* a fost cît se poate de reuș nimerită.

Întîi, pentrucă semnu scurtări nu poate împodobi o vocală și atunci cînd aceea este accentuată (Exemple: mîncăm, mîncări, el mîncă și el mîncă). Adevărat, că la accentuarea aoristului am adoptat accentu grav (◌), dar asta e o anomalie, să accentuezî o vocală curată și să prescrii de altă parte, cumcă nu se pronunță curată ci *obscură*; pentrucă accentu grav este pe deplin identic cu cel acut, — și nici la franceji, cari au pus în praxă aceste accente, nu reprezintă valori diferite ci au scopu de a păstră lui *e* întregitatea tonică în aceeaș vorbă, aplicîndu-se la precedent acutu (◌) ear la secvent gravu (◌) pentru variațiune.

A doua: Nu a fost nimerită invenția, pentru că semnele diacritice deasupra literelor nu numai opăcesc ci și urîțesc scrisoarea. — O împedecă, pentru că după regula caligrafiei, cuvîntu trebuie scris fără întrerupere până în capăt și numai ulterior se pot pune semnele diacritice, și dacă sînt a se pune deasupra, nu te poți abate de fel dela regulă, ci cheltuești timpul înzădar și ești împedecat în cursu consecutiv al scrieri.

De desuptu literilor (și în capăt) or ce semn se poate aplică fără ca ductu scrisori să fie întrerupt și fără ca mina, care face trăsurile de sus în jos, să aibă vr'o greotăte tehnică de învins. — Anume la consoanantele *s* și *t*, chiar în decursu scrieri se poate aplica momentan semnu diacritic de desupt, or făcînd o cedilă netă, or o simplă liniuță — după desteritatea scriitorului. La popor am observat întrebuiințarea unei scurte liniuțe ca un accent său comă (,) — alți se mulțumesc numai cu un punct, ceea-ce tot atîta face.

Cu adoptarea semnului diacritic sub consoanante, după moda franceză (*ç*) am nimerit'o mai bine decît unele popoare slave, cari au luat semne diacritice deasupra (*č, š, ž, ř*) preste mijloc, și la vocale acuş de desupt acuş deasupra. Ne putem închipui cît de greoi și împedecat se face ductu scrieri prin aceasta.

Pentru practicabilitatea și chiar vitalitatea unui alfabet, nu se poate spune, ce lucru însemnat este ductu neîntrerupt al scrisori, ductu anticvelor. Petru cel mare (1704) s'a văzut îndemnat să deă ucaz și să impună autoritativ ductu latin în scrisoarea rusască. Alfabetu rusesc și sîrbesc în urmare se și susține de două veacuri, pănăce slavi catolici au fost nevoiți să adopteze alfabetu latin în locu fracturei, de care se folosaū mai nainte, dar s'aū încurcat teribil cu semnele diacritice.

Urmarea deci ar fi să adoptăm și noi pentru *ă* o vocală cu semn diacritic de desupt, cum se uzită în Italia pe la anu 1467 în incunabulele scrisori anticve, aplicîndu-se în locu lui *æ* un simplu *e* cu o comă de de desubt (*ę*). Noi avem însă motiv de a preferi o altă combinație. — Am putea primi dea gata pre **Ѧ** (cirilic) perfect corespunzător în cît privește tehnica.

Am înțeles, cumcă fiertatu academician, eruditu episcop Melhisedec ar fi optat în academie pentru **Ѧ** și **Ѧ** cirilic.

De ce să ne întoarcem însă la cirilice, — să ne împistrițăm alfabetu și să ne reamintim timpuri, cari ni-aū făcut atîta amăreală!

— N'avem decît să primim ideea norocoasă a lui Pumnul, — cu puțină corectură, — și chestia e resolvată întrun mod foarte net.

Anume — dacă în alfabet în locu lui *æ*, care în tipar e cevaș prea lat și în scrisoare pretinde prea multe tacte, — vom admite pre *æ* cum îl scieaū bătrîni nostri cînd copiaū diplome și cărți latinești, eară în tipar vom adoptă din *paleotipurile* așa numite *italice* (cursive), cu cari

se tipăreau cărțile pe la anu 1514 în Veneția, — pre α^*), în care — după natura acestei vocale — e eră mai pronunțat decăt a , folosindu-se din a numai jumătatea semicercului (ϵ) în legătură cu e complet, — am câștigat tot, ce în stadiu de față a graficei noastre se poate ajunge.

Această figură are preferența, de a fi internațională și impretenită la toată lumea cultă, are preferența, de a pune în vedere și derivația cuvîntului (făcut din *fac*, văzut din *vedere* etc.), are preferența, de a suportă fazele de tranzițiune a vocalelor (*væd*, *vezî*, *vază*, — *învæt*, *înveți*, *învațæ*) și favorizază dinamica spre purificare a sunetului în e (chemare din *chiemare*, bucurie din *bucuriæ*); mai are și capitala bunătate, că numai în două zi două tacte neîntrerupte se poate fixă pe hîrtie, și mîna merge înainte neopăcîtă și netrudită, — urmărind zboru gîndiri. —

Pentru cazu, cînd în graba scrieri n'am nimerit bine figura, ca parergon se poate admite în scrisoare și actualu \grave{a} .

Cu privire la litera i cred, că ne vom putea înțelege mai ușor.

Știm că este o compozițiune din a și i .

În cele mai vechi inscripții ale Romanilor, la cari s'a folosit așa numita scrisoare capitală, litera A provine în următoarele forme: Λ Λ și Λ ...

În vederea acestor figuri spontan trebuie să ni se revoace în memorie Λ din alfabetu cirilic, tot numai o combinare a lui A cu i . O coincidență mai uimitoare e rar, să obvină scrutătorului.

Sustin așa dară, că atunci cînd am adoptat în ortografia noastră caracteru i am nimerit'o de minune. — Aberațiunea consistă numai în aceea, că noi am mai admis semnu \wedge și asupra lui a , e , o , u , și am zis, că acest semn este diacritic, *circumflex*.

De unde să fie circumflex? Circumflexu are cu totu altă formă. — Franceji folosesc acest semn ca double accent (\wedge) și numai acolo, unde o literă (consonantă) în deosebî s se eliminează din pronunțare; el este accentu vocalei și semnu eliziuni (apostrofu) combinate întruna. D. e. Aou̇t pro Aou̇t (August), être pentru é'tre (être), tête pro té'te (tête).

Semnu acesta la noi mai cu bun temeî substitue pre Λ (\grave{A}) în miniatură din inscripțiile strămoșilor, cum am arătat mai sus; și după analiza fonetică, ce am dezvoltat'o mai sus, are drept să steă deasupra lui $i = \grave{i}$.

Caracteru i are deci deplină îndreptățire, să reprezinte ecvivalentu său în alfabetu nostru, nici \acute{a} nici \acute{e} nici \acute{o} nici \acute{u} sau altă formațiune nu încapă cu analiza urziri acestu sunet și cu fonetica peste tot.

De multe ori adevărat, că după forma sa esterioră de acum acest caracter nu mai înfățișază geneza sunetului din vocala fundamentală (în *cîi*, *cîne*, *fîntînă* ș. a.) și prin aplicarea lui generală deschidem calea spre purificarea sunetului derivat în i , zic uni opugnanți.

*) Neputînd reproduce în tipar semnul propus de dl autor — semn, care seamănă mult cu & — îl înlocuim cu α .

Asta se poate întâmplă, dar nu tocmai de grabă.

O samă de românî stăruiesc aeve întracolo, pronunțînd *căine* (căine) *păine*, *măine*, dar va mai trece multă apă pe Dîmbovița până ni se va transfigura odorul de *i*.

La urmă, ce are a face dacă sunetu se va limpezi cu vremea? Că doară rezultate de felu acestei dinamice mai avem noi nenumărate în limba noastră.

Avem *inima* din *ânimă*, *dimineață* din *demâneată*, *biserică* din *băserică* (basilica), *spintecare* din *spăntecare* (pantex), *sfințit* din *sfântit*, *grindină* din *grăundină* (grando), *ghindă* din *gândă* (glano), *griū* din *grăū* (granum), *întii* din *ântaniū*, *schimbare* din *scăimbare*, *țimp* din *tēmp*, *vine* din *vēne*, *lămbric* din *lămbric* (lambrius), *cuvinte* din *cuvēnt*, *morminți* din *mormēnt*, *încheind* din *încheiānd*, *scriind* din *scriēnd* ș. a.

Și sînt oare aceste schimbări fonetice urite ele, — cum sînt? Să ne întoarcem eară la *ă* inderept!?

Au cercat'o mari oameni să ne aducă eară la brazda arhaizmelor (Cipariu), alți din contră (Pumnu) s'au năzuit să despoae neologizmele de formele lor uzuale și să le îmbrace numai decît în haină daco-romană; ambele sisteme au încercat să încătușeze fonologia limbi românești în forme rigide, — însă deafitea; că poporu e neaccesibil pentru teorii, și cînd pornește masa inertă întro direcție oareșcare, strivește pedecile dar nu se oprește în ele.

Scriptura în sine nici nu poate avea influență hotărîtoare asupra limbi și evoluțiuni sale, ci mult dacă literatura, mai ales *literatura* populară, *nescrisă* esercită în parte această influență. Dovedesc aceasta constatările celor mai distinși filologi ai timpului de față, — și cit pentru limba noastră, am adus probă eclatantă și în Art. III. al acestui tractat, că nici literatura bisericască, scrisă foneticește cu litere înche-gate, n'a putut împedecă abandonarea articulării în — *ul*, și n'a împedecat limpezirea lui *i* în *î*, a lui *î* în *ă* și a lui *ă* (*ea*, *ăa*) din cărțile bis. în *e* curat ș. a.

Germani au o literatură vastă, carea a pătruns până în cele mai inferioare pături ale poporului, și cu toate aceste nici literatura lor n'a putut împedecă purificarea sunetelor: *eî*, *eū*, *ăū* în *ăî*, a lui *ō* în *e* și a lui *ū* în *i*.

Scriptura lor ar trebui, să reagheze la aceste fenomene, — erudiți germani ar și face-o bucuroși, — dacă ar mai putea. — —

După toate aceste să venim la *concluzie*.

Părerea mea ar fi, ca *pentru sunetu i să primim accastă figură așa cum este ustăzi în uz*.

Adecă: „Nimica nouă sub soare!“ în zisa lui Ben-Akiba. — Incumbit animus ad pristina.

Litera *i* în tipar, ar putea rămîneă neschimbată așa cum se folosește azi. Pentru ca să se poată accentua — firește, că ar fi să se scoată ^

deasupra lui *i* mai în vedere, să fie mai mare și să se *plaseze mai jos*, — apropiindu-ne de forma lui **И** cirilic, ca să nu căpătăm trei poziții la figura literei, ceea-ce este contra regulilor grafice. — Dar dacă ne luăm bine pe samă, nici această inovațiune nu e absolut necesară, deoarece accentuarea lui *i* numai la verbe terminate în *ri*, *și*, *ți*, *zi* poate obveni, celelalte terminațiuni sînt curate în *i*; — acum însă în vorbirea elegantă (bucureșteană) rar se mai aude pronunțînd: a coborî ci a coborî, a auzi nu auzi, simți nu simți, a eși nu a eși; și nu și, riî nu riî, ține nu ține, zi nu zi.

Eară ce privește ductu consecutiv în scrierea acestui caracter, adică tehnica grafică, — greeata se delătură foarte ușor, dacă vom imită în scriere pre **Л** din cirilice, îndemînîndu-ne la ductu literi **M** din scrisoare. Vom face adică întii cele două părți dinainte ale literi (**Л** ca la **A**) și vom legă craca a treia de virfu unghiului tragînd'o costiș în jos spre dreapta (**Л**) și de aci încolo ductu urmează neîntreput la altă literă.

VIII.

Alte calamități ortografice.

Fiind arta scrieri o îndemîneală, o tehnică mai mult, care nu se ține strîns de științele esoterice, în cari decid escluziv somitășii de specialiști, — eă, care am fost îndemnat la această lucrare numai *de mila copiilor și a betului popor*, vîzîndul, cum se chinu cu greeatările grafice, — dupăce din contactu zilnic cu poporu am cules multe observațiuni, și am mai conzultat și autori renumiți în această materie, — vîzînd de altă parte, că pedagogi nostri nu prea au curaju civic, să deșchidă lupta în afacerea aceasta de însemnătate nespus de mare pentru instrucția poporală și promovarea culturii preste tot, — m'am crezut îndreptățit și din sîmț de umanitate îndatorat, să-mi dau părerea în chestie, cu speranța de a provocă o discusie întinsă asupra obiectului saū barem asupra celor mai acute controverze din ortografia noastră, ca să ne netezim cu încetu calea spre unificarea ortografiei și simplificarea scripturi la noi. — (Pe semne — frustra).

În cele espuse în articuli premergători am atins și pertractat — deși în mod rapsodic și fragmentar, dar cred că destul de clar, capitalele puncte asupra cărora ar trebui să ne înțelegem înainte de toate spre binele de obște.

Punîndu-ne însă în ortografie pe bază fonetică și urmărind serios scopu unificării, ar mai fi să delăturăm și alte abateri dela lege.

Întră altele, se plîng învățatori nostri, cumcă aū mare greeata cu copii până ce le bagă în cap schimbarea consonantelor *c* și *g* în *cc*, *ci* și *ge*, *gi*, — și din contră restituirea sunetelor prin formula *che-chi*, *ghe-ghi*; zic, că le trebuiește la aceste litere aproape atita timp, cît conzumă toate celelalte la olaltă, și rezultatu totuș e problematic, pentrucă dacă copii es din școală, recad earăș în incurcală. — Se vede dară că și în

acest punct poarna, inițiativa e greșită. Se potrivește de minune această metodă italiană și la noi, -- dar ce să-î faci, bagsama nu-î pentru căpățina Românului, or că nu cunoaștem noi năcazu italienilor până-și dresează copii, ca să capeze doctrina. Destul, că eă am probe nenumărate de la popor, unde el încunjură această anomalie fonetică astfel, că aplică pre *c* și *g* și acolo, unde după regula în vigoare, ele denaturează în *ce-ci* și *ge-gi* (Vicentie pentru Vichentie, veci pentru vechi, gem pentru ghem) și unde *c* d. e. devine *ce-ci* poporul prevede pre *c* cu cedilă: *ce, çine, veçi*.

Ne trebuiește un arvertisment mai izbitor dela o minte naturală!

Poporu ne zice destul de limpede: Ni-ați făcut din *s* pre *ș*, din *t* pre *ț* ba din *d* pre *đ* avînd pre *z* deagata, — de ce nu ni-ați dat și un *ce* și *ge* dea gata cum îi aveaă și moși nostri, — saă cel puțin de ce n-ați remas consecvenți, să ne fiți dat abunăoară un *ç*, barem ăsta e iriș frânțuzesc! Nu ni l-ați dat, vă demustrăm dară noi plebei fără carte multă, că ținem la logică și avem milă de copilași noștri, cari ar puteă învăța în vremea cît se obosesc cu variante fonetico-etimologice și qui-proquouri de slove alte lucruri folositoare și nu li s'ar respi capitalu minți înzădar.

Cum să se impece copilu cu logica, cînd îi spunî, că figura *c* este *k* și *h* este *ha*, de ce *ch* să fie tot numai *c* și nu *kh* (*chip* = *khip*, *chin* = *khin*), — și earăș *eparhie* și *parochie* de ce să se cetească *eparhie* și *parohie* și nu *eparkie* și *parokie*!?

Ni se 'ncurcă ițele, pentru-că nu gîndim la popor, cînd facem legi, ci le facem pentru inteligență și cu tîndenți.

Eu aș crede, că și în chestia asta ar fi bine să luăm de cinozură poarna poporului și pentru *ce-ci* să adoptăm pre internaționalu *ç*.

Cît pentru *ge-gi* (**Г** cirilic) — referitor la această figură grafică, am tot dela popor documente, în cari îl reproduce printr'o figură, carea samănă mult cu γ (gama grec), în alte locuri face un *o*, adecă partea deasupra a lui *g* și această nulă *o* leagă cu γ (gama) așă că în întregu seu slova aduce încitva cu **Г** (cirilic), — ceea ce însă n'are să ne jeneze, pentrucă o unică quasi-buche nu va fi în stare să ne slavizeze de aci înainte, dacă douăzeci și atâtea de slove în decurs de preste patru seculi cît ni se înting cunoștințele despre scriptura cirilică n'au fost în stare să ne desfigureze limba scrisă, ba ce e de mulțămît poate acelu alfabet închegat, n'a lăsat nici dialecte să prindă rădăcină în limba daco-romană.

Mai departe tot pe temeiu observațiunilor din viața practică mă văd îndemnat a sulevă chestia lui *ea*.

Conform normei gramaticale scriem *ea* în *cartea*, *partea*, *vestea* etc. până ce poporu cu predilecție scrie *cartia*, *partia*, *vestia* etc.

Un alt punct de controverză este terminațiunea *iă* în *aîu*, *boîu*, *maîu*, *cerîu*, *unchiă*, *curechiă*, *rotariă*, *notariă* etc. unde *u* nu se aude de fel eară *i* e semitonice. Poporu pronunță și scrie *aî*, *mai*, *ceri*, *unchi*, *rotari* (în sing. și plur.), eară cărturari pronunță în diferite chipuri, —

uni eliminează pre *ŭ* din — arŭ — erŭ, oriŭ cu desăvîrșire, eară la celalalte substitue pre iust cirilic cu *ŭ*.

Semivocala *ŷ*, — de origine antică romană după Ascoli, or de proveniență slavică, după alți — irelevant, — a făcut și face cele mai mari încelceli în fonetica limbi noastre, el este cu puține excepții un adevărat parazit, care cu o corosivitate nerezistibilă a denaturat vocale și consonante într'un mod vandalic.

Cea mai mare influență a avut și are asupra lui *e*, pre care în jargonu poporal, în multe părți, îl însoțesce ca scaiu (Țeste, Țerŷ, bĭere, binĭe, pĭept etc.) și în nenumărate cazuri cu înlesnire l'a absorbit (bine, minte, dinte, vinde etc.), — a schimbat vocale în *i* și apoi în *ŷ*, cum am arătat mai sus, — a consumat pre *e* și *eŷ* în forme gramaticale (limbŷ, cășŷ, vacŷ, a cărțŷ, a mamŷ — pentru limbe, case, vase, a cărței, a mameŷ etc. mi pentru mŷ-e-ŷmŷ e, etc.) a transformat consonantele *c*, *d*, *g*, *s*, *t* în *ci* *đ* (*z*) *gŷ*, *ș*, *ț*, a infectat și pre *l* sau l'au înghițit de tot (mai, moŷ etc.); în unele părți a muiat pre *c* și *g*, până a nu'l mai putea reproduce cu literă, pre *d* l'a făcut în *ge*, pre *t* în *ce* (verge, cimp), a făcut din *t* = *ț* și apoi *ce-ci* (credință-credincios, graniță-grănicerŷ, Oravița-Orăvicean, făt-ficior, fată-fecioară, uliță-ulicioară) și spre evitarea echivocităților uneori a schimbat pre *t* în *ț* apoi în *ș* (fitiță-fetișoară, domniță-domnișoară, bădiță-bădișor pro feticioară, domnicioară etc.), lui *i* și soțului seŷ a avem de atribuit fonoplastica lui — *ști*, *ște* (crești, crește, românești, românește; București — din cauza duor sibilante urmate după olaltă, ceea ce obvine altcum și la latinŷ în *pristinus* dela *priscus*), pe alocuria a prefăcut pre *f* și *v* în *h*, pre *p* în *t* (fie-hie, vulpe-hulpe, pept-țept etc.), în Crișana pre *t* în *țŷ* (frate-fratŷe, parte-partŷe), din *z* a făcut *j* (viteaz-vitejŷ, mĭezloc-mijloc) și alte roscoboale.

— Văzînd atîta destrucțiune, ce a comis iot (*ŷ*) în fonetica limbi noastre, trebuie să stăm pe gînduri, că oare să-ŷ deschidem ușa și mai largă și să-i admitem locu în forma gramaticală *ea* și în diftongu *ea* și să scriem *ŷa* precum se folosă în alfabetu cirilic **ѣ**, sau să-l evităm. — Sînt de părere, că nu, — ci să-l încunjurăm unde numai se poate;

pentrucă *ea* în scrisoare din punct de vedere tehnic se fixază mai cu îndemâneală decît *ŷa*;

pentrucă *ea* cît pentru tenoarea sa acopere pe deplin diftongu *ŷa*;

pentru-că și de altmîntrelea procesu de purificare și simplificare a lui *ea* într'un simplu *e* (sunet fundamental) și în unele cazuri în *a* (prin contopire) se află în curgere.

În unele părți s'a și îndeplinit această transformare și se zice: mama *me*; — *te* sau *ta* și *tă*, *sa* și *să*, copilă *re* sau *ra* și *ră*, vre și vrea, be și bea apoi sta și stea, bat și beat, să margă și să meargă ș. a. precum s'a încheșat masă din measă, fată din feată etc. Acum nu se mai zice: el ȷaste ci el este, nu viaste ci veste. — Infinitivu verbelor de a II-a conj. și imperfectu lor a 3 pers. sing. de o parte mare a Romănilor nu

se mai pronunță *a vedea* ci *a vedé* (cu *e* accentuat), nu el *vedea* ci el *vedé*, ear după o sibilantă transformarea *s*'a făcut în *a*: el auzá nu auziá, el folosá nu folosíá, el eșá nu eșíá. — Ba ce e mai mult, im aduc aminte că prin Crișană am auzit articulându-se în *e* pentru *ea* (*Veste re di-on omu bunu mere ca fuljeru*)...

E greșită îndatinarea, de-a iotizá pre *e* și *ea* și a diftonghizá pre *o* în scrisoare fără de toată trebuința și din cale afará (Mărirea pro Măria, foaera pro foaea, Iel pro el, Iei pro ei, dăoaă ăoaă pro două ouă, uoamení pro oamení, uă pro o (una); pentrucă *î* înainte de *e* și *oa* pentru *o* înainte de semivocala *ă* se împune de sine prin organu vorbiri, fără a mai avea lipsă de al scrie.

Cu cât se poate economizá în scrisoare cu atita e mai bun sistemul.

Ca aproposit la economizare, nu putem decit să aprobăm procedura bătrînilor nostri, cari faceau economie și la semnele distinctive; ei adevă nu folosau apostroful (') și tireu (-) ca noi, ci scrieau întins, imbinînd fără întrerupere vorbele compuse — după datina italiană (rugîndumă, — facîndumise, — sa dus și na mai venit... Nessun maggior dolor che ricordarsi del tempo felice nella miseria.) Latini economizau și mai mult; ei nu puneau nici punctu pe *i*; — punctu acesta este invențiune germană, din cauza fracturi, pre carea au adoptato ei, — că altcum nu puteau distinge pre *i* de *e*. —

Ce privește terminațiunea în *iă* respective *î* (ai, ei, oi, ui, urî, arî, erî, orî) putem adoptá fără nici un scrupul pre iot (*î* semitonic) pentru reproducerea lui iust (І́ І̋) cirilic cu atit mai mult, că și în cazu acesta aflăm în curgere procesu de purificare, — așa că acum mulți nu mai scriu și nu mai pronunță acest sunet (rotar, cuptor, grănicer, minister pentru rotari, cuptori, grăniceri, ministri etc.) —

Nu mai stăruî pentru adoptarea lui *z* în locu lui *d*, pentrucă literatura noastră acum cu puține excepții l'a primit în alfabet. —

O anomalie nepermisă este îndatinarea de a substitui consonanta *c* (ce-ci) lui *ț*. Nu înțeleg predilecțiunea de a scrie în chip clandestin d. e. „societate“ (fie cu ertare și „Asociațiune) și „comercial“, cînd toată lumea zice soț, soție, soțietate, — comerț sau comers și comercial!

Mai departe substituim pre *s* lui *z* și scriem *rosă* pentru *roză*, *crisă* pentru *criză* etc. contra tuturor regulilor fonologice ale limbi noastre, unde la noi *s* întră două vocale nu sună nici cînd ca *z*, cum sună la franceji, italieni ș. a. Dacă ne-am lapădat de duplicație (roassă, coassă, clissă) nu ne rămîne decit să fim consecvenți fonetiști, și atunci am eșit din toate impasurile.

Cum să justificăm altfel călcările de lege, ce le comitem pas de pas înaintea poporului, a cărui logică naturală are o judecată ecrasantă pentru *domni*, cari le comit....

Autorului acestor încercări nepretențioase s'ar putea imputá cu drept cuvînt, că dacă pledează cu atita întetire și căldură pentru reformele

indicate, — de ce nu le-a pus în praxă el însuș în tractatu seŭ — pe toate? —

La asta respunsu e simplu, că nu lipsa de curaj civic, ci impedi-
mente tehnice, cari staŭ preste voința sa l'au silit să se mărginească
la modificări în cele mai principale puncte de controverză, și va fi prea
mulțămît dacă barem în parte — glasu seŭ nu va fi sunat în pustie. —

Spre încheere earăș zic și poftoresc:

— *Dați Românului o grafică ușoară și o ortografie simplă, — și-l veți
face dornic și iubitor de carte, altcum — nu!*

I. Trăilă.

DIFTONGII oa și ie ÎN LIMBA ROMÂNEASCĂ.

Să ne mai aducem aminte și de limba românească!

Așa se vede, că de câți-va ani a încetat disputa între fonetiști și
etimologiști, și astfel a încetat studiarea gramaticii și ortografiei ro-
mânesci!

Poate-că fonetiștii odichnesc laureați, și că lor nu li-a mai ramas
nimic de lucru!

Fonetiștii au încălțat pe *d*, *s* și *t* cu opinci, și fiind-că Românii
poartă opinci, li se pare, că și opincele literelor sunt naționale!

Ei bine! bine! dar dacă s'a primit fonetica, adecă scrierea după cum
se aud cuvintele în gura poporului, apoi să se scrie foneticesce, așa, ca
să se păstreze — și în scriere rostirea produsă de geniul limbei române.

La noi, pare-că unii literați sau nu au idee curată despre difton-
girea vocalelor sau dacă o au, diftongirea nu o țin de o însușire esen-
țială a limbei noastre, și pentru aceasta diftongirea nu o bagă în samă.

De altă natură a fost diftongirea în limba latină și în limba po-
porală romană vechiă, pe când se vorbea aceasta prin Italia, ori și
în imperiu, și de altă natură e diftongirea în unele limbi romanice de
ađi, pentru că diftongirea de ađi e o creațiune nouă a geniului limbei,
e o plantațiune nouă deosebi în rădăcina cuvintelor, e o străformare
nouă a vocalelor și sonorilor, deși aceasta noutate e mai vechiă decât
o mie de ani.

Acestea trebuie să le luăm în considerație la rostirea și la scrie-
rea limbei noastre, precum o fac aceasta nu numai limbile romanice,
ci și celelalte limbi.

Ce înseamnă „diftong“? Diftong e cuvânt grecesc, și purcede din
dipf-thon-g-os, iară acest cuvânt e format din *dipf* = *dif*, la Ioni *dip*
(în *dipl-aios*), la Latini dup (în *duplex*, *duplus*), la Nemți *dop* (în *doppelt*)
adecă: îndoit (de două ori) și e format din *thon*, latinesce: *ton-us*, ro-
mânesce: *ton-u*, până-ce *g*, e un adaus neesențial, indatinat după *n*, iară
os e termin de formațiune, ca în latină *us*; deci diftong înseamnă *ton*
îndoit, *ton* duplu, *son* sau sunet îndoit.

Vocalele simple sau singulare sunt: *a, e, i, o, u, y*. Dar când doue vocale se împreună, atunci din ambele vocale se formează un diftong, un son îndoit, dublu. E natural, că sonul diftongului e mai mult decât al unei vocale simple, ba în unele limbi diftongul se rostesc ca și două vocale separate, iară în altele ca două sonuri împreunate.

De astădată ne interesează numai diftongii *oa* și *ie*.

A. Diftongul *oa*.

După regula generală în mai multe limbi, vocala primă din diftong se întonează și se aude cât mai curată, iară vocala a doua din diftong are son scurt. Aceasta regulă generală se află și în sunetele diftongului *oa*, la Români, p. e. din *mor*, e moare, să moară, din *mort* e moartă, și astfel tonul cade pe *o*, iară *a* e son scurt. În limba franceză e regulă contrariă, aci tonul cade pe *a*, iară *o* e son scurt. La Francezi diftongul *oa* se scrie cu *oi*, dar se răspunde ca *oa*, p. e. *noir* (= *noar*) *negru*.

Diftongul *oa* — după rostire — există numai în limba românească și franceză, dar precum vedurăm, e diferință în întonare și în scriere. Împrejurarea, că diftongul *oa* există numai în aceste două limbi române, trebuie să aibă o cauză antică, și anume, că în trunchiul poporului francez și român (se înțelege, înainte de colonizare) au fost elemente naționale și limbistice — de un soi.

Voiu înșira aci cuvinte franceze, în cari se află diftongul *oi*, rostit *oa*. *Avoire* a avé, *besoin* lipsă, *boire* a bè, *bois* arbore, *coin* cot, *unghiu*, *doigt* deget, *foi* latinesce *fides*, *credință*, *foin* fên, *loin* (lungus) departe, *loi* lege, *moi* eu, *me*, *moine* *monach*, *mois* (*mensis*) luna de an, *moison* lat. *medius* jumătate, *noir* *negru*, *oiseau* pasere, *oindre* ungere, *poids* pond, *poil* păr, *poing* pumn, *point* punct, *roi* rege, *soin* grije, *soir* sară, *soie* mătăasă, *soif* sete, *temoin* mărturiă, *toite* pânză, *tentoin* țînțănire țiolire de urechi, *toi* tu, *toit* acoperiș, *voie* latin. cale, *voile* vël, *voir* a vedé, *voisin* vecin.

Din aceasta se vede, că la Francezi diftongul *oi* (= *oa*) nu e sporadic, ci în număr mare și pentru aceasta se consideră ca o însușire specială a limbei, și gramatica are grije de acest diftong.

În limba italiană și spaniolă nu există diftongul *oa*; în limba portugaleză, după scriere există *oa*, dar după rostire sună *ua* p. e. *egoa* (lat. *equa* *eapă*) rostit *equa*.

În limba românească diftongul *oa* se află în substantivele: *toartă*, *poartă*, *moarte*, *soarte*, *soare*, *unsoare*, etc., adiectivele: *moartă*, *toată*, etc. în verbele, în cari *o* se face *oa*, p. e. *mor* moare, să moară, *sbor* sboară, să sboare, *dorm* doarme, să doarmă etc. Nu e tema ca să arăt filologia fiecărui cuvânt diftongit în *oi* la Francezi, ci numai constatez rezultatul: a) că *i* e vocala, carea a intrat în cuvânt și mai totdeauna în rădăcina cuvântului; b) că *e* de multe ori e vocală originală, și că *o* e diftongit prin *i*, până-ce c) în limba românească *o* totdeauna e literă originală în cuvânt și anume în trupină, că *a* a intrat în cuvânt și a diftongit pe *o*;

în fine *d*) că în diftongul francez *oa*, sonul cade pe *a*, iară în diftongul românesc *oa*, sonul cade pe *o*.

Noi cu diftongul *oa* în gramatică și ortografie nu am avut prea mare necaz. Unii l-au scris numai cu *o*, alții au pus accent pe *o* = *ó*, iar în timpul din urmă ortografia a început a se îndrepta și diftongul a se scrie cu *oa*, așa precum și trebuie, pentru că *oa* fiind diftong și astfel având son dublu, îndoit, bine scris e numai cu două vocale, adecă: *oa*.

B. Diftongul *ie*.

În diftongul *ie* vocala *e* este vocală originală în cuvânt, iară vocala *i* este vocală intrată și pentru aceasta vocala *e* este vocală diftongită. După regula generală, vocala *e* din rădăcina sau trunchiul cuvântului se diftongează.

În privința rostirii diftongului *ie*, în limbi e diferință. Uneori se aude și sonul lui *i* și sonul lui *e*, dar *i* e son lung, iară *e* e son scurt, ca p. e. în dies latinesce, șiuă românesce; uneori sonul lui *i* e întonat, iară sonul lui *e* nu se aude, ca p. e. din nemo latinesce, nimene românesce, Niemand la Nemți; iară regula generală e, că *i* se rostescce cu son scurt, iară *e*, cu son lung, p. e. pierre în franceza, peatră, și regula e, ca diftongul *ie* nu are nici o influință asupra consonantelor premergătoare, adecă nu le schimbă sonurile.

În limba românească în privința rostirii literei *i* este diferință. Verosimil, că oarecândva, (ca și în celelalte limbi romanice) diftongul *ie* s'a rostit cu sonuri separate, adecă, ca două vocale, p. e. *fi-ert*, și astfel *i* s'a auzit, bine; dar ați *i* din *ie*, a devenit semivocală, un *î* moale, un iota, iară *e* pentru totdeauna s'a susținut ca vocală lungă, adecă întonată și pentru aceasta ați se aude *fi-ert*. Afară de aceste, diftongul *ie* = *ie*, în limba noastră are influință mare asupra unor consonante premergătoare, anume asupra literilor *d*, *s*, *t*, pentru-că sonul se schimbă în *d* și *t*.

Diftongirea lui *e* din rădăcina cuvântului prin vocala *i*, în limba franceză, italiană, spaniolă și românească e de tot asemenea; un geniu comun al acestor limbi a creat diftongul *ie*, și acest geniu pretinde, ca diftongul *ie* = *ie* să-l păstrăm în întregimea sa.

Toate lucrurile mai ușor se pricep prin asemănări; pentru aceasta voi înșiră cuvinte cu diftongul *ie* în limbile romanice.

1. Diftongul *ie* în limba franceză.

Mai în toate cuvintele vocala *e* este cea originală și diftongită prin *i*, precum și întonată, dar în privința rostirii, cu ceva diferință, pentru-că *ie* înainte de *n* sună *iän*, iară înainte de *nt*, sună *ian*. Bien lat. bene, la noi bine; brief lat. brevis, scurt, chien lat. canis căne, ciel lat. coelum, ceriu; cierge lumină de ceară; dieu din deus, dēu; fieff, ital. piego, lat. pactum; fiel lat. fel fiere; fier lat. fidere a încrede; fievre lat. febris friguri; grief din grève lat. gravis greu; hier lat. heri ieri; lierre

lat. laurus; lien legătură, lieu loc, lievre lat. lepus, iepure; miege lat. media mîez, mijloc; miel lat. mel, miere; mien al meu, mine; mieux lat. melior mai bun, nielle neghină; pied lat. pes (gen. pedis) picior, pierre peatră; rien lat. reus ađi nimic; siecle lat. seculum secul, siege lat. sedio, sien al seu, tien al teu, tine; pe tiens lat. teneo, țin; tiers lat. tertius al treile; vieil ital. veglio, bătrân, cărunt.

2. Diftongul *ie* în limba italiană.

Bieco, cel ce caută ochii cruciș, biedone drojdiile de miere; dieci lat. decem țece; dietro rom. îndărăpt; fiela lat. fel, fiere; fieno lat. foenum, fîn, fier lat. fera, feară sêlbatecă; gielo lat. gelu ger; lieto lat. laetus, cu bucurie; lietezza lat. laetitia; lieve lat. levis ușor, lievitate, a aduce făina mestecată cu apă în ferbentare, de aci lieveto aluat¹⁾, miele lat. mel miere; mielere lat. metare a secera; miei plural al meu, adecă ai miei; niente lat. nihil, nimic; niego lat. negare;²⁾ piede lat. pes (gen. pedis) picior; piedica rom. piedecă lat. impedimentum, piego pachet, pietra rom. peatră, (respectiv pîeatră); riedere lat. redere a reveni, a rentoarce; siepe lat. sepes, gard, siero zăr; tiepidare lat. sepidare a face apa caldă; tieni-nave ținătoriu de naie, un pesce; vietare lat. vetare a opri; vieto lat. vetus bătrân.

3. Diftongul *ie* în limba spaniolă.

Biendar a îmblăti grăul; bien lat. bene, bine; bienza rom. pânză (deosebi pelea subțire din ghioacea de ou); ciego lat. coecus orb; ciella lat. cella groapă de bucate, podrum; cielo lat. coelum ceriu; cien și cient lat. centum o sută; cierto lat. certus; ciervo lat. cervus cerb; diente lat. dens dinte; diestra lat. dextera, mîna dreaptă; diez lat. decem, țece; fiebre lat. febris friguri; fiel lat. fidelis, credincios; fiero lat. fera, feară sêlbatică; fiero lat. ferrum, fier; fiesta lat. festum sêrbătoare, hiel fiere, hielu gelu ger, hierro fier; liebre lat. lepus iepure; liegerezza fr. leger lat. levitas ușorime; lienzo pânză (Leinwand); liento umed; lievar lat. levare, a ridica, purtă, (a luă); lieve lat. levis ușor, miedo frică;³⁾ miel lat. mel, miere, miembro, membru; mente lat. mens, voiă dorință; mierda lat. merdum gunoiu; mierla lat. merula, mierlă; mies lat. messa seceriș; niebla lat. nebula negura; niervo lat. nervus nerv, nierto nepot, piedra peatră; piel lat. pellis piele; pienso lat. pensum lucru pentru o ăi, etc. riego umedare; seis lat. sex șese, siega seceriș; siembra lat. semen, sêmănătură; siempre lat. semper totdeauna; sierpe lat. serpens șerpe; sierra lat. serra firiz; siervo lat. servus serv; siete lat. septem; tiempo lat. tempus, timp; tienda lat. tentorium șatră, tierno moale; tierra lat. terra pã-

¹⁾ Liudo, leudo în spaniola e, ce la noi e aluat din a și luare, aluat, a acri, a dospî, a face făină mestecată cu apă.

²⁾ În Lipova se află cuvîntul Neaga ori Niaga. Tu Neago — ăice mama cătră copilul, carele la toate se împrotivesce.

³⁾ În Bănat se ăice „mi mieze“ și „mi nicze“ cu înțeles de: „mi frică“.

mânt, țară; tiest lat. test (in testudo) herb, țest; vientre lat. venter foale, viernes ȝiua Vinerii, viesper vespir, de cu sară.

Acuma putem avé idee curată despre diftongirea vocalei *e*, prin vocala *i*, și ne putem convinge, cumcă diftongirea e crearea geniului limbei și cumcă diftongirea e o însușire specială a limbelor.

4. Diftongul *ie* în limba românească.

Luasem dearândul vr'o câte-va gramatici românesci, ca să arăt, că cum s'a pertractat diftongul *ie*, dar me afundasem într'o critică prea lungă, și pentru aceasta m'am restrins ca să arăt primele studii gramaticale despre diftongul *ie*.

*Iuon Alexi*¹⁾ despre diftongul *ie* ȝice: În diftongul *ie* *i* se aude cu jumătate de son, iară *e* cu sonul întreg, p. e. diede (dedù), ieri, siesu, tiermure.

*Timoteiu Cipariu*²⁾ ȝice: vocala *e*, deacă în silaba următoare urmează un *e* fără de ton, se diftongează prin *i*, p. e. miere, fiert, pier, fierbe, sierpe, siepte; dar regula nu stă, că numai deacă urmează *e* fără de ton, căci p. e. diftongul *ie* se află și în sbier, fierb, pierd; regula e, că un *e* lung se diftongează prin *i*, și de aci e diftongul *ie*.

Așa este!

Acum să trecem deadreptul la dicționarul Academiei Române de A. T. Laurian și I. C. Massim, Bucuresci 1871.

Acesta nu-și bate capul cu diftongii, toată tendința e, ca limba românească să o îmbrace în haină latină și pentru aceasta mai în tot locul formele latine le arată și pentru limba noastră. Diftongul *oa* e scris numai cu *o*, p. e. morte în loc de moarte; diftongul *ie* asemenea e încungiurat și p. e. fera, lat. fera, adecă ce rostim noi feara și respective fheară sêlbatică; dar ici coela dicționarul arată rostiri de diftong adaugând, că acele se aud la popor p. e. „sber, pe aiurea se răspunde sbier“.

Ce lucru smintit! Limbile în decurs de seculi și de mii de ani trec prin multe faze și la anticitatea lor nu se mai pot reîntoarce.

Dacă Alexi și Cipariu nu ne-ar fi învățat bine despre natura diftongului *ie*, apoi nu m'aș fi mirat, dacă cărturarii orbechează și nu vèd diftongul *ie*, și nu-l pricep — dar de când, de 50 de ani și mai bine, ni s'a spus că în limba noastră există diftongul *ie* și că ce natură are, mă mir, că încă și aȝi orbechează gramatiștii și ortografiștii români; apoi pare-că să creȝi, că din toate părțile e bătaia de Dumneȝeu asupra noastră. Mulțime de fonetiști, etimologiști, gramatiști și ortografiști, care din care — edând vr'o carte ori vr'o foaiă — își face ortografia specială și ortografia sa și-o crede mai excelentă, și odată cu capul nu lasă nimic din ea; — dar cercetați și veți vedé, că la cei mai

1) Grammatica Daco-romana sive Valachica, Viennae 1826 pag. 225.

2) Gramatica limbei romane, București 1877 tom. II. pag. 331 etc.

mulți nu află urmă de știință de gramatică! Apoi unii fanfaroni aceasta o numesc progres în cultivarea limbii noastre!?

5. Scrierea diftongului *ie*.

Vădurem că în cele trei limbi romanice diftongul *ie* se scrie totdeauna întreg. Lucru natural, că și la noi trebuie să se scrie întreg, așa precum ne învață Alexi și Cipariu.

În scrierea diftongilor în limba grecească este și ceva abatere. Unii scriitori greci diftongii *ia*, *ie* (cu eta) și *io* (cu omega) i-au scris și așa, că pe *i* l-au subscris sub *a*, *e*, *o*. Dar pentru aceea totuși au rostit *ia*, *ie*, *io* și încât au scris pe *i* de dinjos de vocale, toată lumea l-a vădut acolo și a știut, că e parte întregitoare a vocalelor *a*, *e*, *o* și astfel și ortografia acestor greci sporadici nu a ascuns nimic din diftongi.

Dar nici într'o ortografie în lume nu se află absurditatea, ca pe *i* din diftong să-l subscree sub consoanante și ca să-l poți subscree să se facă consoanantelor codițe. Așa ceva numai lucru românesc — poate fi.

S'a ȳis mai sus, că dacã înainte de diftongul *ie* se aflã *d*, *s*, *t*, acestea une-ori se strãmutã în *ȳ*, *ȳ* și *t*, dar strãmutarea aceasta nu e fãrã de regulã, cauzã limbisticã, pentru-cã *i* = *i* are puterea de a schimba sonorile literelor *d*, *s*, *t*. Și apoi, litera cea cu putere de schimbare sã o rãpesci din cuvânt, sã o rãpesci de lângã vocala diftongitã? și sã o ascunȳi sub consoanante? Și pentru ce sã nu se poatã scrie: ȳiece, sȳepte, tȳest, tȳiën?

Dar, precum vȳdurem mai sus, din diftongi nu se poate resipi nici o vocalã, — întregi trebuie scriși, — geniul limbii noastre așa a fãcut legea pentru diftongirea limbilor romanice; acea lege trebuie pãzitã și susținutã, și ea nu dã concesii nici etimologiștilor nici fonetiștilor.

Firea limbii nu pertractează nici pentru oportunitate, nici pentru ușoritate; ea necondiționat pretinde, ca sã se împlinescã legile limbii; și anume așa sã se scrie precum se rostesc și din vocalele și sonorile limbii sã nu se piardã nimic.

Mai sunt încă multe necazuri de aceste limbistice, și me tem, că carul progresului limbii aȳi e înglodat, — de nu se mai poate mișca.

În fine sã spun o fabulã. A fost odatã, cã s'au adunat 7 înȳelepȳi ca sã cerce, cã cum sã punã oul, ca sã steie în picioare și ca la o minune s'a adunat și mult popor. Înȳelepȳii cearcã cearcã, dar nu nimeresc, ca oul sã steie în picioare. Atunci unul, — pe carele poporul îl socotea de un prostovan, — apucã oul, îl ciocnesc de masã, îl sparge și îl pune în picioare. Poporul aplaudeazã! și se minuneazã! Și — precum se ȳice — glasul poporului e glasul lui Dumnezeu.

Bine! bine, — ȳise un înȳelept cãtrã prostovan — dar ai spart oul! Nu face nimica — rãspunse prostovanul — cã oul totuș stã pe picioare! Și ortografia noastrã așa stã pe picioare!

At. Marienescu.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

Sesiunea generală a Academiei române în estan a fost inaugurată la 3/15 Martie în noul ei local.

Despre lucrările acestei sesiuni, precum și despre activitatea Academiei în anul trecut, dăm următoarele detaiuri, luate din corespondențele publicate de dl Iosif Vulcan în „Familia“, — *unicul* organ, care dă un raport original și complet despre lucrările acestei înalte instituțiuni culturale.

Membrii morți ai Academiei.

Perderi mari a suferit Academia în anul trecut. Dela închiderea ultimei sesiuni până astăzi au încetat din viață trei membri: Ion Ghica, G. Chițu și Al. Roman, un membru onorar: J. Steenstrup, și un membru corespondent român: St. G. Vărgolici. Astfel, pe lângă locul rămas vacant în secțiunea istorică prin încetarea din viață a lui Al. Odobescu, s'au făcut alte trei vacanțe.

Ion Ghica. La 22 Aprilie trecut, câteva zile după închiderea sesiunii, s'a stins viața lui Ion Ghica, care, timp de peste o jumătate de secol, a desfășurat o neîntreruptă activitate în toate direcțiunile dezvoltării, înaintării și înălțării patriei și ale neamului. Când a purtat condeiul s'a arătat un scriitor admirat de toată lumea noastră literară. Ca economist, a pătruns în adâncimile științei, pe care a expus-o la înțelesul tuturor într'un mod magistral. „Scrisorile către V. Alexandri“ și „Convorbirile economice“ vor rămâne un monument de prima ordine în literatura românească. El a luat în mână direcțiunea Teatrului Național și, în câțiva ani, a dat acestei instituțiuni o viață și un avânt necunoscute mai înainte.

Alexandru Roman. La 15 Septembrie a încetat din viață, la Sebeșul-sasesc în Transilvania, Alexandru Roman, membru al Academiei dela înființarea ei, fiind dintre cei numiți la Aprilie 1866. El a fost unul dintre fruntașii cei mai luminați ai Românilor de peste Carpați, atât ca bărbat politic cât și ca publicist. Dela 1862 până aproape de zilele lui din urmă, Roman a fost profesor de limba și literatura românească în universitatea dela Budapesta. El a luat o parte foarte însemnată — precum cu toții scim — la întreagă activitatea Academiei, participând la toate adunările generale anuale.

George Chițu. La 28 Octombrie a încetat din viață colegul nostru George Chițu. Bărbat înzestrat cu o vastă și temeinică cultură și condus în toată activitatea sa de vii simțeminte patriotice, el a adus țării servicii însemnate ca bărbat politic și ca conducător al ministeriului instrucțiunii publice. El a introdus învățământul limbei române în școalele secundare ale țării, a cultivat cu predilecțiune filologia și a publicat o serie de studii foarte aprețiate, mai ales asupra cuvintelor de origine creștină în limba română, Chițu a întemeiat fondul care poartă numele

seu și care dela hotărîrea Academiei își așteaptă determinarea destinațiunii.

Iohannes Japetus Smidh Steenstrup a încetat din viață la 8/20 Iunie la Copenhaga, în vîrstă de 84 de ani. Naturalist distins, Steenstrup își asigurase un loc de onoare între învățații acestui secol prin însemnate studii zoologice și de paleontologie.

Stefan G. Vărgolici a încetat din viață la 29 Iulie trecut în plină vigoare a vîrstei. Bărbat învățat și distins profesor la universitatea din Iași, Vărgolici luase o parte activă la mișcarea literară din țară prin numeroase scrieri didactice și alte publicațiuni originale și traduceri în versuri și în prosă.

Noul local.

Academia și-a ținut de astădată adunarea generală în noul seu local. Dl Spiru Haret, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, a continuat pe calea arătată de predecesorii săi, dnii Th. Rosetti și Petru Poni, dând Academiei ajutorul necesar pentru terminarea instalațiunii sale. S'a îndeplinit astfel vechia dorință a Academiei de a avea un local potrivit cu trebuințele acestei instituțiuni, un local îndestulător pentru ținerea întrunirilor sale și pentru buna păstrare, organizare și întreținere a prețioaselor sale colecțiuni. Academia are o splendidă sală, care poate să cuprindă un număr mai mare de auditor, iar ceea ce privește înșasă sala, este de o frumusețe surprinzătoare. Înaltă și destul de spațioasă, se luminează deasupra prin acoperiș de sticlă și e împrejmuită de nisce stîlpi, cari despart galeriile de sală. Iar în frunte, într'un semicerc, se ridică masa presidială, înaintea căreia mai jos stă masa secretarului general și a bibliotecarului, lângă care de ambele părți se întind, în formă de semicerc, cele doue mese lungi ale membrilor.

Ședințele de peste an.

În cursul anului Academia a ținut 38 ședințe ordinare, din cari 7 au fost publice. În aceste ședințe s'au făcut mai multe comunicări și discuțiuni științifice.

Publicațiunile Academiei.

Dela sesiunea trecută până acum s'au făcut publicațiuni:

Din Anale 2 volume și mai multe publicațiuni istorice, limbistice, bibliografice, zoologice, precum și câteva volume din colecțiunea Hurmuzachi.

Decisiunea luată la 27 Martie 1890, de a se publică într'un corp cuvîntările rostite de Maiestatea Sa Regele Carol I la diferite ocațiuni în decursul glorioasei Sale domnii, a fost adusă la îndeplinire. Publicațiunea a apărut cu ocaziunea zilei de 10 Maiu, aniversara întrării Maiestății Sale regelui în capitala Sa. Ea poartă titlul de „Trei-deci de ani de domnie a Regelui Carol I, 1866—1896“ și cuprinde, în 2 volume, de 76 coale, toate cuvîntările Suveranului până la 31 Decembre 1896,

mesagiile către corpurile legiuitoare și alte documente relative la funcționarea statului român.

Biblioteca.

Ca și în anii precedenți, tot astfel și în decursul anului trecut biblioteca Academiei a continuat a-și mări și a-și îmbogăți colecțiunile. Raportul comisiei permanente, în sarcina căreia este supraveghierea bibliotecii, dă sciri amănunțite despre progresele făcute în această privință și despre lucrările executate pentru organizarea și buna întrebuințare a colecțiilor bibliotecii.

Ședințe solemne.

Vineri la 20 Martie (1 Aprilie) Regele Carol a venit — însoțit de generalul Vlădescu și de adjutantul de serviciu, — la Academia Română, să preside ședința ei solemnă în sala cea nouă.

La intrare Maj. Sa a fost salutat de președintele Academiei dl N. Kretzulescu, de vicepreședinții Gr. G. Tocilescu, I. Kalinderu, P. S. Aurelian, și de secretarul dl D. A. Sturdza.

Apoi Maj. Sa urcând fotoliul prezidențial, dl președinte N. Kretzulescu i-a adresat următoarea alocuțiune:

Sire!

Prezența Maj. Voastre în sinul Academiei este cea mai mare fericire pentru noi toți; noi vedem în înaltul protector al acestui institut pe suveranul, a cărui una din cele mai mari preocupățiuni dela fericita sa suire pe tronul României a fost desvoltarea instrucțiunii publice și răspândirea luminelor în țară.

Maj. Voastră convins de marea utilitate a Academiei, convins că ea trebuie să fie focarul culturai limbei, a literelor, a istoriei țării și a sciințelor, precum și tesaurul nenumeratelor documente seculare a istoriei naționale, ați avut mereu ochii țintiți asupra acestei instituțiuni, ați îngrijit ca un bun părinte de progresul și de prosperitatea ei și spre a o vedé atingând scopul pentru care ea a fost inființată, n'au fost sacrificii la cari nu v'ați supus cu cea mai mare mulțumire.

Dar, Sire, fericirea noastră nu se mărginesce aci, noi suntem mândri de a vedé în mijlocul nostru, în încinta noului edificiu clădit sub auspiciile Maj. Voastre pe suveranul, care prin înalta sa înțelepciune, prin caracteristicul seu tact, prin experiența dobândită în mai mult de 30 ani, a sciut să învingă felurite greutăți provenite de dinăuntru ca de dinafară și strecurându-se printre atâtea stânci, a ferit statul român de mai multe nenorociri, l-a menținut în progres și în prosperitate și l-a ardicat la un grad astfel, încât el poate servi de model și de exemplu mai multor altor state.

Ve urăm, Sire, să trăiți ani îndelungați împreună cu Maj. Sa Regina, cu Altețele Lor regale Prințul și Prințesa României și cu întreaga augusta familie!

Regele a răspuns astfel :

„Resimt o deosebită mulțumire că pot aduce Domniilor-Voastre astăzi călduroasele mele salutări în acest nou și frumos local, vrednic de Academie, care va contribui ca ședințele sale, urmate totdeauna de un interes obștesc, să fie încungiurate încă de o mai mare solemnitate. „Frumosul ridică inima“, doresc ca și conferențele, ce se vor ține aici, să ne însuflețească și să înalțe cugetarea noastră.

„Academia fiind întrunită în sesiunea sa anuală, îndeplinesc o plăcută datorie mulțumindu-i încă odată pentru inițiativa luată de dinsa de a culege și tipări cuvântările ce am rostit în cursul Domniei mele 30 de ani.

„Astfel Academia a stabilit o nouă și scumpă legătură cu Mine, însoțindu-mă pas cu pas, în marea epocă de luptă și de izbândă, din care a resărit Regatul, de și adesea ori străbătută de momente grele și furtunoase.

„Îndeplinesc încă o altă datorie, amintindu-mi cu dragoste și recunoștință de acei bărbați destoinici, cari împreună cu mine au întemeiat statul român; o mare parte din ei au trecut într'o altă viață; mulți dintr'înșii erau membri ai Academiei; numele lor trebuie să fie dar înscrise cu litere de aur, spre a arăta și generațiilor viitoare, că numai acei, cari au muncit și s'au jertfit pentru patrie, sunt vrednici de vecinica pomenire.

„Adânc mișcat de cuvintele pline de inimă ce venerabilul președinte al Academiei, în numele ei, Mi-a adresat, urez ca lucrările din anul acesta să fie cât se poate de spornice și roditoare“.

După aceste, regele a dat cuvântul dlui Gr. G. Tocilescu, care a cetit lucrarea sa: „Raport asupra săpăturilor arheologice făcute în România în anul 1897, la Turnu-Severin, Recari, Bumbesci și Adamclisi“.

Suspendându-se ședința, Maj. Sa a felicitat pe dl Tocilescu și a vorbit cu toți membrii; apoi a dat cuvântul dlui Gr. Stefanescu, care și-a cetit raportul despre al 7-lea congres geologic internațional și asemenea a fost felicitat.

Apoi regele cu suita sa s'a întors la palat.

A doua ședință publică solemnă s'a ținut la 27 Martie (8 Aprilie) sub presidiumul Regelui. Dl A. D. Xenopol a cetit lucrarea sa: „Constituția lui Ioniță Sturdza din 1822, originea partidului conservator și liberal în Moldova“.

Distribuirea premiilor.

1. La *Premiul-Năsturel-Herescu* din seria B, de 4,000 lei, care este a se da celei mai bune cărți scrise în limba română, cu conținut de ori-ce natură, care se va judeca mai meritorie pentru cele publicate dela 1 Novembre 1896 până la 31 Octobrie 1897, — s'au prezentat următoarele publicațiuni: Alexandrini (N. A.), *Statistica României*. Vol. I — II. Iași 1897. Dan (D.), *Din toponimia românească*. Bucuresci 1896. Dâm-

bean, (G. S.), Geografia generală a pământului și geografia Asiei, Bucuresci 1897. Dâmbeanu, (G. S.), Geografia Asiei precedată de noțiuni de geografie generală, matematică și fizică, Bucuresci 1897. Georgian (Demetru Gr.), Formularul judiciar pentru judecătorii de pace, Bucuresci 1896. Hodoș (Constanța), spre fericire, Bucuresci 1897. Ionescu-Buđău (Dr. D.), Medicina fundamentală. Cartea III. Bucuresci 1897. Nenițescu (I.), Radu dela Afumați, dramă istorică în cinci acte, Bucuresci 1897. Nitzulescu (Dr. N.), Noul așezământ, tradus din limba originală greacă, Bucuresci 1897. Rosetti (Radu D.), Duioose, poesii, Bucuresci 1897. Saegiu (Maior), Manevră pe hartă, Bucuresci 1897. Străjan (M.), Cestiuni literare și pedagogice, Craiova 1897.

Se pune mai întâiu la vot cartea dnei Constanța Hodoș „Spre fericire“, care în comisiune a întrunit 5 bile albe și 2 negre. Resultatul votului 12 bile albe, 12 negre. Prin urmare se respinge.

Se pune la vot cartea dlui major Saegiu: „Manevră pe hartă“, care în comisiune a întrunit numai 3 bile albe și 4 negre. Resultatul votului 14 bile negre, 10 albe. Deci se respinge.

Se pune la vot drama dlui I. Nenițescu, „Radu dela Afumați“, care în comisiune a întrunit 2 bile albe și 5 negre. Resultatul votului: 14 bile negre și 10 albe. Se respinge.

În urmarea acestora, premiul Năsturel-Herescu urmează a se capitalisa.

2. La *Premiul Statului Lazăr*, de 5,000 lei, care este a se da unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1896 până la 31 Octobree 1897, sau celei mai importante invențiuni științifice făcute dela 1 Ianuarie 1896 până la 31 Octobree 1897, — s'au prezentat următoarele publicațiuni: Babeș (Dr. Arghir), Contribuțiuni la studiul inervațiunii laringelui, Bucuresci 1897. Dianu (Floru), Salinele române, Bucuresci 1897. Furtună (I. St.), Noțiuni de economia vitelor, Bucuresci 1897. Hepites (Dr. Thoma C. C.), Manual teoretic și practic pentru studiul moașelor, Bucuresci 1897. Maior (Dr. George), Manual de agricultură rațională, Bucuresci-Brașov 1897. Michăilescu (Stef. C.) Vêrtej cu abur, Bucuresci 1897. Popovici (Dr. Maximilian), Tutunul, Bucuresci 1897. Torileanu (Dr. N.), Apele minerale dela Govora, Bucuresci 1897.

Se pune întâiu la vot cartea dlui St. C. Michăilescu, „Vêrtej cu abur“, care în comisiune a întrunit 6 bile albe și 1 abținere. Resultatul votului 13 bile albe și 11 negre.

Se pune la vot cartea dlui Dr. George Maior, „Manual de agricultură rațională“, care în comisiune a avut 5 voturi albe, 2 negre. Resultatul votului 14 bile albe, 10 negre. Prin urmare ambele aceste lucrări au să se pună de nou la vot în ședința următoare.

În ședința a doua se pune de nou la vot cartea dlui Michăilescu „Vêrtej cu abur“ și întrunesc 13 voturi pentru și 12 contra; apoi cartea

dului Maior „Manual de agricultură“ și întrunesc 15 voturi pentru și 10 contra. Neîntrunind nici una două treimi, urmează să se pună la vot a treia oară în ședința de închidere.

În ședința ultimă se pune la vot lucrarea dlui *St. Michăilescu*, „Vârtejul cu abur“ și întrunesc 14 voturi albe și 7 negre; prin urmare întrunind două treimi, lucrarea se declară premiată.

3. La *Premiul Adamachi*, de 5,000 lei, care este a se da unei cărți scrise în limba română, cu cuprins moral de ori-ce natură, apărută dela 1 Novembre 1896 până la 31 Octobrie 1897, — s'au prezentat următoarele publicațiuni: Cujba (Sergiu), Povestiri din copilărie, Bucuresci 1896. Dobrogeanu-Gherea (C.), Studii critice. Vol. III Bucuresci 1897. Focșăneanul (Theodor I.), Desordinea morală în viața noastră privată și cea publică, Bucuresci 1897. Gârbea (G. O.), Iov (2 coale). Gheorghiu-Smara (S.), Mosaicuri, Bucuresci 1897. Gheorghiu-Smara (S.), Corbul cu pene de aur, Bucuresci 1897. Gheorghiu Smara (S.), Patru conferențe ținute la Atheneul român, Bucuresci 1896. Hamangiu (Const.), Scriitori și artiști. Studiu asupra dreptului lor. Bucuresci 1897. Lecca (Haralamb G.), Secunda, Bucuresci 1898. Stăncescu (D.), Crâmpoie, Bucuresci 1897. Turcu (Ioan), Escursiuni pe munții țării Bârsei și ai Făgărașului, Brașov, 1896.

În comisiunea de premii au întrunit câte 5 voturi pentru și 2 contra: volumul de poezii „Secunda“ al dlui H. G. Lecca și cartea dlui Ioan Turcu „Escursiuni pe munții țării Bârsei și ai Făgărașului“; comisiunea a propus ca premiul să se împartă între dinșii.

Se pune întâiu la vot propunerea de a se împărți premiul în două și se admite unanim.

Apoi se pune la vot cartea dlui *Turcu* și obține 20 voturi albe și 4 negre; după aceea volumul dlui *Lecca* și rezultatul e 19 voturi albe, 5 negre.

Prin urmare premiul se împarte între dnii *Turcu* și *Lecca*, având fie-care să capete câte 2500 lei.

4. La *Premiul Statului Eliade Rădulescu*, de 5,000 lei, care este a se da celei mai bune lucrări în limba română asupra subiectului: „Considerațiuni istorice și geografice asupra Basarabiei înainte de 1812 etc.“ s'a prezentat un manuscript cu motto: „Adversus hostem aeterna auctoritas esto“.

La propunerea unanimă a comisiunii, se decerne cu 19 voturi contra 2 singurului manuscript prezentat. Deschișându-se plicul cu numele autorului, se constă că acela este dl Zamfir Arbure.

5. La *Premiul G. San-Marin*, de 2,000 lei, care este a se da celei mai bune lucrări în limba română asupra subiectului: „Considerațiuni asupra comerțului României cu țările străine atât în Orient cât și în Occident, începând cu secolul XVI până la anul 1860“, — nu s'a prezentat nici o lucrare.

De asemenea nu s'a prezentat nici o lucrare la Premiul Adamachi, de 5,000 lei, pentru cea mai bună scriere în limba română asupra subiectului: „Metropolitul Varlaam în activitatea sa literară și religioasă“.

Premii noue.

Premiul G. San-Marin de 2,000 lei din 1902. Dnii D. Sturdza și I. Kalinderu propun a se menține la concurs subiectul publicat până acuma în următoarea redacțiune: „Considerațiuni asupra comerțului României cu țările străine atât în Orient cât și la Occident începând cu secolul XVI până în anii din urmă“. Propunerea se primesce.

Premiul Neuschotz. Pentru premiul Neuschotz de 2,000 lei din 1903 dl D. Sturdza propune a se admite la concurs subiectul „Expunerea finanțelor statului român dela 1859 până la 1902 cu o introducere asupra finanțelor domniilor regulamentare“. Propunerea se primesce.

Premiul Eliade-Radulescu pentru 1902. Secțiunea literară propune pentru premiul Eliade-Radulescu de 5,000 lei din 1902 subiectul: „Studiu comparativ asupra dialectelor și subdialectelor române“. Se primesce.

Premiul Adamachi din 1902. Secțiunea istorică propune ca subiect pentru concursul premiului Adamachi din 1902 să fie: „Domnia lui Stefan cel mare“. Propunerea se primesce.

Premiul Adamachi pentru 1903. Secțiunea științelor propune pentru premiul Adamachi din 1903 subiectul „Alcoholismul în România“. Se adoptă.

Comisiunea de 9 pentru examinarea publicațiilor, cari se vor prezenta la premiile anuale din 1899 Năsturel-Herescu de 4000 lei, Eliade-Rădulescu de 5,000 lei și Adamachi de 5,000 lei, se alege astfel: din secțiunea literară: Tocilescu, Sbiera, Vulcan; din secțiunea istorică: Xenopol, N. Ionescu, Urechiă; din secțiunea științelor: Aurelian, Poni, Dr. Babeș.

Premiul Adamachi. Comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Adamachi din 1899 asupra subiectului: „Biserica creștină ortodoxă din România și influința ei morală în evoluțiunea culturală a țărilor române dela începutul secolului nostru până la 1891“ se alege astfel: V. Babeș, I. Kalinderu și S. Fl. Marian.

Premiul Alexandru Bodescu. Comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Alexandru Bodescu din 1899 asupra subiectului „Cercetări istorice asupra orașelor Chilia și Cetatea-Albă“, — se compune astfel: B. P. Hașdău, Gr. G. Tocilescu, A. D. Xenopol.

Premiul Neuschotz. Comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Neuschotz din 1899 asupra subiectului „Compendiu istoric asupra dezvoltării industriale la Români până la 1875“ — se alege așa: P. S. Aurelian, P. Poni, V. A. Urechiă.

Premiul Lazăr din 1899. Comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Lazăr din 1899 asupra subiectului: „Studiu hidrografic complet asupra unuia din următoarele riuri: Jiul

Oltul, Argeşul, Jalomiţa, Siretul“ — se alege așa: Sp. Haret, A. Saligny, Gr. Stefanescu.

Lucrări noue, comunicări.

O nouă lucrare a dlui S. Fl. Marian. Membrul S. Fl. Marian prezintă spre a fi publicat de Academie volumul I din scrierea sa „Serbătorile la Români“. Acest volum intitulat „Cârnilegile“ tratează despre serbătorile ce cad în decursul cârnilegilor sau căşlegilor de iarnă, începând dela anul nou.

Pe baza raportului secţiunii literare, care a examinat lucrarea dlui S. Fl. Marian şi a constatat că aceea este o lucrare de valoare, se decide să se tipărească cu spesele Academiei.

Colecţiunea Papahagi. Colecţiunea de poezii populare macedo-române, prezentată de dl P. Papahagi, a fost recomandată ministerului instrucţiunii publice spre a dispune publicarea ei la un loc cu materialul de folklore adunate în ţară după iniţiativa şi cu mijloacele acelui minister, sub direcţiunea dlui Tocilescu.

Un manuscript istoric din Cluj. Dl Vinc. Babeş prezintă copia unui vechiu manuscript istoric, scris în ungurese de contele Emeric Miko, despre Români şi biserica gr. orientală. Dl Haşdău observă, că dsa a studiat la Cluş colecţiunile de documente adunate de Ioan Kemény şi cont. Miko. O parte din documentele privitoare la Români a fost copiată de canonicul Moldovan din Lugosş şi publicate de Bariţiu în „Transilvania“. Mai sunt însă multe documente nepublicate în acele colecţiuni şi de mare interes pentru istoria noastră; ar fi bine ca Academia să caute ocaziune pentru a-şi procura copii de pe ele.

Dicţionarul macedo-român, lucrat de dl Iancu Dalametra, va fi din nou examinat, după ce se va primi manuscriptul întreg, când se va decide asupra publicării lui.

Dl *Iosif Vulcan* prezintă prima broşură a „Bibliotecii Teatrale“. edată de Societatea pentru fond de teatru român, care cuprinde comedia „Soare cu ploaie“ şi un prolog de Iosif Vulcan.

Limba cărţilor bisericesci. O discuţiune foarte interesantă a deştep-tat traducerea nouă a cărţilor bisericesci, accentuându-se că aceea se face în o limbă neromânească, introducându-se o mulţime de neologisme nepotrivite graiului popular. Se alege o comisiune, în persoanele dlor Gr. G. Tocilescu, Iac. Negruzzi şi S. Fl. Marian, care să facă Academiei un raport bine motivat cu exemple de traduceri.

Secţiunea istorică arată, că ea a ales o comisiune, compusă din dnii V. A. Urechia, V. Babeş şi A. D. Xenopol, însărcinată să redacteze propunerea, care se prezintă plenului asupra modului în care Academia să facă publicarea tuturor documentelor inedite referitoare la mişcarea poporului român la anul 1848. Se ia act.

În şedinţele publice s'au făcut următoarele comunicări: în prima şedinţă publică, la 6/18 Martie, Gr. G. Tocilescu: O nouă diplomă

militară a împăratului Adrian relativă la flota dela Miscene; dl Dr. V. Babeș: Dare de seamă asupra Annalelor institutului de bacteriologie și patologie din Bucuresci; în a doua ședință publică, Vineri la 13/25 Martie: Dl Gr. G. Tocilescu explică doue inscripțiuni găsite în Dobrogea; iar dl Tanovicean, membru corespondent, cetesce lucrarea sa „Un poet moldovean în secolul al XVIII” (Mateiu Millo, unchiul artistului Mateiu Millo); în a treia ședință publică, Luni la 30 Martie, Comunicări: dl I. Kalinderu „Literații oposanți sub împărați”, — dl D. C. Ollanescu, „Tinerii și bătrânii”, schițe contimporane.

Comunicările făcute în ședințele solemne le-am amintit la alt loc.

Pentru anale au intrat următoarele lucrări: *St. C. Hepites*, „Vântul la Bucuresci și cauza Crivețului”; *D. Negrean*, „Contribuțiunea la determinarea resistințelor electroliților”; *N. Iorga*, „Manuscrise din biblioteci străine relative la istoria Românilor”; *G. I. Ionescu-Gion*, „Bucurescii înainte de 1500”. Dela dl *A. Xenopol* memoriul „Cercetare critică a celor doue principale obiecțiuni aduse contra adoptării calendarului occidental sau gregorian, de Cesar Tondini de Quarenghi, reprezentantul Academiei de științe din Bologna pentru unificarea în măsura timpului”.

Magnum Etymologicum.

Comisiunea întocmită de Academia Română pentru continuarea marelui lucrări *Magnum Etymologicum Romaniae*, compusă din d-nii I. Kalinderu, T. Maiorescu, N. Chintescu, D. Sturdza și Gr. G. Tocilescu, și-a depus raportul.

Din raportul acesta reiese, că filologii însărcinați cu continuarea lucrării, d-nii A. Filipide, profesor la universitatea din Iași, și I. U. Jarnik, profesor la universitatea din Praga, se ocupă actualminte cu extragerea cuvintelor din marii autori naționali.

Extractele, scrise fie-care pe câte un bilet de hârtie, se ridicaseră, la 14 Februarie a. c., la cifra de 115,000.

Continuând în acelaș mod, comisiunea speră că, în Octobree 1899, numărul extractelor să treacă peste 200,000; vom avé în toamna anului viitor peste un milion de bilete purtând fie-care un cuvânt, cu propozițiunea, frasa, locuțiunea, proverbul, în care se găsește, precum și numele autorului din care a fost extras.

Numai după adunarea acestui important material lexic, Academia Română va hotări redacțiunea definitivă a lui *Magnum Etymologicum Romaniae*.

Donațiuni, legate, fonduri.

Fundațiunea Turnescu. În anul 1895 dna Elena Dr. Turnescu făcuse Academiei danie o rentă anuală de 2000 lei, din cari 1000 pentru sporirea fondului de inzestrarea elevelor Institutului Otteteleşanu. Prin scrisoarea de danie, generoasa donătoare spune că va lua măsuri pentru asigurarea capitalului reprezentând numita rentă. În cursul anului, dna Turnescu a pus la dispozițiunea Academiei acest capital, în sumă de

40,000 lei, în scrisuri fonciare rurale 5%. Delegațiunea a acceptat donațiunea, îndeplinind toate formalitățile necesare și aducând dnei Turnescu mulțămirile Academiei pentru generoasa sa faptă.

Legatul Alexandriu. Ministeriul afacerilor străine a înaintat Academiei, la 23 Aprilie, o copie de pe testamentul dlui Eugen Alexandriu, Român originar din Galați, care a trăit la San Francisco, în California, și care lasă Academiei un legat de 2,500 dolari (12,500 lei) pentru a se da burse elevilor săraci.

Dna Septimia Daniilescu a depus la Academie în cursul anului o copie de pe testamentul soțului său N. R. Daniilescu, profesor și inginer silvic, decedat în Transilvania, și care lasă Academiei nuda proprietate a întregii sale averi, iar usufructul acesteia îl lasă soției sale.

Reposatul *Petru C. Orleanu*, prin testamentul său dela 14 Decembre 1895, a lăsat Academiei un legat de 5000 lei pentru a se da câte 500 lei la măritișul a 10 fete orfane din Asilul Elena-Doamna până la epuizarea fondului. Delegațiunea, în considerarea nepotrivirii acestei însărcinări cu caracterul Academiei și în înțelegere cu toți membrii prezenți, în ședința dela 14 Novembre, a decis a nu se accepta legatul.

Fundațiunea Adamachi. Comisiunea fundațiunii a înscris în proiectul de buget pro 1898/9 două sume neobiceșnute până acum: lei 3000 pentru tipărirea lucrărilor bursierilor fundațiunii și a lucrărilor premiate în manuscris cu un premiu Adamachi. Bursierii fundațiunii sunt obligați prin regulament a prezenta memorii asupra studiilor și cercetărilor lor. Publicarea celor mai bune dintre ele într'o serie specială sub titlul de „Publicațiunile fondului Adamachi“ va contribui pe de o parte la progresul științei și pe de alta la răspândirea numelui și la perpetuarea memoriei donatorului. — A doua sumă este 1000 lei înscrisi ca îndemnizare membrilor din juriile examinatoare ale concursurilor. Dl I. Kalinderu aprobă în totul ce a făcut comisiunea de a se face o serie de publicațiuni ale fondului Adamachi. Propune ca pe lângă aceasta să se facă bustul reposatului Adamachi, care să se așeze în sala ședințelor, precum va trebui să se facă și bustul lui Ioan Otteteleșanu. S'a primit.

Fondul Fētu și Scorțeanu. Din raportul comisiunii pentru împărțirea cărților didactice din fondurile Ioan Fētu și Ioan Scorțeanu în 1897 se constată, că s'a dat gratuit un număr imens de cărți școlarilor din mai multe părți. S'a ales comisiunea care să împartă cărțile cumpărate din fondurile aceste în anul curent: D. A. Sturdza, Aurelian și Stefanescu.

Fundațiunea Otteteleșanu. S'a aprobat raportul comisiunii Fundațiunii Otteteleșanu despre mersul institutului în anul 1897—98. S'a ales comisiunea fundațiunii pe 1898—99: I. Kalinderu, I. Negruzzi, D. Sturdza și V. A. Urechă.

Darul ministeriului afacerilor străine. Dl Sturdza înscințează că a trimis în dar dela ministeriul afacerilor străine bustul de bronz al lui Ioan Brătianu, care a și fost așezat în sala ședințelor; precum și 62

volume de note manuscrite de T. C. Viennot, fost subdirector al arhivelor ministerului afacerilor străine din Franța, note privitoare la istoria politică, culturală, și artistică a popoarelor din Orientul european.

Daruri dela dl D. Sturdza. Dl D. Sturdza roagă Academia să primească în dar din partea sa următorul material pentru studii istorice: a) 381 documente istorice, românesci din anii 1495—1852; b) 23 volume manuscrite românesci; c) cinci cărți tipărite și rare; d) unsprezece vechi charte geografice; e) 84 stampe, portrete represintănd persoane sau vederi interesante pentru istoria Românilor. Se aduce la cunoștința Academiei, că în zilele trecute dl Sturdza a îmbogățit Muzeul național de anticități cu un document de mare valoare, anume o diplomă militară romană, care a fost procurată de dl ministru al afacerilor străine și dăruită museului.

Darul dlui Kalinderu. Doritor de a contribui la înfrumșetarea salei noue de ședințe a Academiei, membrul dl I. Kalinderu trimite suma de 800 lei, destinați la plata geamurilor colorate ce împodobesc ferestrele acelei săli. S'a primit cu mulțămiri.

Alegeri.

Președinte al Academiei s'a ales cu 13 voturi din 22 votanți dnul P. Poni.

Vicepreședinți s'au ales din secțiunea literară dl D. C. Ollănescu, din secțiunea istorică dl V. A. Urechiă, din secțiunea științelor dnul Fălcoian, iar *secretar general* (pe 7 ani) dl Dim. Sturdza.

Membri nou în secțiunea istorică. Secțiunea istorică aduce la cunoștință, că pentru alegerea unui membru în acea secțiune în locul vacant au fost propuși dnii: D. Onciul și M. Suțu, cari nici unul n'a întrunit majoritatea voturilor secțiunii, obținând fie-care câte 4 pentru și 4 contra și 1 abținere. Se ia act.

Membri corespondenți pentru secțiunea literară s'au propus de cătră secțiune dnii Filipide și Duiliu Zamfirescu. Se procede la vot întâiu pentru dl Duiliu Zamfirescu, rezultatul votului 14 bile albe și 11 negre; neîntrunind doue treimi, votul s'a repetat. La a doua votare a întrunit: 16 voturi albe și 6 voturi negre, prin urmare s'a proclamat ales. La alegerea dlui Filipide rezultatul votului a fost: 22 bile albe și 3 negre; prin urmare s'a proclamat membru corespondent al secțiunii literare.

Membri corespondent în secțiunea istorică s'a propus dl T. V. Stefanelli din Bucovina. Se pune la vot alegerea sa și obține 19 bile albe, 4 negre; prin urmare dl Stefanelli se proclamă membru corespondent al secțiunii istorice.

Constituirea secțiunilor. Secțiunea istorică s'a constituit alegându-se președinte dl Vinc. Babeș, vicepreședinte dl V. A. Urechiă. Secțiunea științelor s'a constituit astfel: președinte Aurelian, vicepreședinte Dr. Felix, iar secțiunea literară: președinte Gr. G. Tocilescu, vicepreședinte Iosif Vulcan.

Comisiunea pentru examinarea lucrărilor făcute în 1897—8 se compune astfel: A. D. Xenopol, Saligny și Iosif Vulcan.

Comisiunea financiară se realege în persoanele dlor Babeș, Haret și Poni.

Academia română la o festivitate în Transilvania. Societatea pentru studiarea Transilvaniei, cu reședința în Sibiiu, a invitat Academia să ia parte la sărbeara, care se va face la 22 August în Brașov, pentru al patrulea centenar al nașterii reformatorului Ioan Honterus și pentru a 50-a adunare generală a acelei societăți. Se decide ca dnii I. M. Moldovan și A. D. Xenopol să reprezinte Academia la acea sărbeară.

Cereri.

Poesii populare din Arad, Cenad și Bichiș. Dl Ioan Petran, profesor la Arad, cere sprijinul material al Academiei, pentru a publica colecțiunea de poesii populare din comitatul Aradului, al Cenadului și Bichișului. Această cerere nu s'a putut lua în cercetare pentru că nu s'a înaintat Academiei manuscriptul acelei colecțiuni.

O cerere din Blaj. În urma cererei societății de lectură a tinerimei gimnasiale din Blaj de a i-se da Analele Academiei, se decide a se trimite Analele și alte publicațiuni potrivite.

Dl Iuliu Moisil, directorul gimnasiului dela Tîrgu-Jiu, cere prin scrisoare de a i-se da un ajutor bănesc pentru publicarea revistei sale „Amicul Tinerimei“. Se recomandă ministeriului instrucțiunii publice, Academia neavând mijloace spre a da ajutorul cerut.

Cererea dlui Burada. Dl T. T. Burada cere prin scrisoare de a i-se da ajutor bănesc pentru a face o călătorie spre a studia pe Români din partea nordică a Greciei în provincia Acarnania. Ajutorul nu s'a dat.

SCIINȚĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ.

O întregire. În *biografia lui Dragoș*, la pag. 51 se țice: „Acel răspuns al lui Kossuth s'a găsit în bagajul lui Hatvany; iar răspunsul trimis lui Dragoș s'a găsit la el atunci, când l-au omorît lăncerii. (Vezi „Transilvania“ Nr. 19. — 1890). — Acest pasagiu are să sune astfel: „Răspunsul lui Kossuth din 11 Maiu 1849 s'a găsit în bagajul lui Hatvany, după a doua înfrângere a acestuia, în 19 Maiu 1849; iar răspunsul lui Kossuth, dat lui Dragoș în 26 Aprile 1849, nu s'a găsit la el atunci când l-au omorît lăncerii, precum cred unii, ci acela se afla deja de mai nainte în mâinile lui Iancu, dovadă că o copie de pe acel răspuns a fost alăturată la epistola lui Iancu, trimisă în 27 Iunie 1849 comandantului de brigadă Iosif Simonffy. (Vezi „Transilvania“ Nr. 5. pag. 55. a. 1877).

În tot trecutul neamului românesc, un subiect mai clasic pentru o dramă națională românească, precum și o epocă mai escelentă n'a esistat.

Deși ne lipsește un Schiller, ori un Shakespeare, totuși cei ce simt o chemare în sine, să încerce a eterniza acel fapt istoric, din toate punctele de vedere prea interesant și instructiv.

Iosif Sterca Șuluțiu.

DIN DESPĂRȚĂMINTE.

În decursul lui Aprilie și Maiu s'au primit rapoarte despre activitatea din 1897 dela directorii următoarelor despărțăminte: Cohalm, Mediaș.

Despărțământul Cohalmului a ținut în decursul anului o ședință de comitet la 17 Iunie; iar adunarea generală la 1 August. Cu această ocaziune s'au încasat taxele dela membrii, cari, împreună cu protocolul adunării, au fost subșternute comitetului central, s'a constituit comitetul pe un nou period de 3 ani, s'a ținut din partea membrului I. Bănuț disertațiunea: „Prin ce fel de cărți am pute desvolta gustul de cetit în tinerimea rurală, promovând cultura intelectuală și morală“, s'a discutat chestiunea înființării agenturilor comunale, fie-care membru luând asupra-și datorința de a desvolta interes cât mai mare în această direcțiune.

Despărțământul Mediașului și-a concentrat toată activitatea în pregătirea pentru primirea adunării generale a Asociațiunii, ținută în Mediaș la 27 și 28 August 1897. Pentru a pute asigura participarea inteligenței și a poporului la adunarea generală, comitetul cercual n'a aflat cu scop a mai convoca și adunarea despărțământului înainte de cea generală a Asociațiunii; iar după aceasta, din cauza recoaltei slabe, prevădând că nu se va pute obține nici un rezultat material ori barem moral, a omis a mai ține adunarea despărțământului în 1897, cu atât mai vârtos că membrii și-au fost achitat taxele la adunarea generală a Asociațiunii.

Comitetul despărțământului a ținut 4 ședințe, ale căror protocele au fost înaintate la timpul său comitetului central.

Afară de aceste în intervalul dela 1 Ianuarie până la 27 August 1897 membrii comitetului acestui despărțământ, împreună cu fruntașii inteligenței române din Mediaș, au ținut mai multe ședințe, consultându-se împreună referitor la pregătirile necesarii pentru primirea adunării generale a Asociațiunii, dându-și toată silința, ca această primire să fie cât mai satisfăcătoare așteptării publicului participător și ca însași adunarea să-și poată ajunge doritul rezultat moral și material.

Se mai amintesc în raport, că la acest despărțământ se află 81 fl., cari, — dați fiind împrumut din anii trecuți și neputându-se încasa în acest an, din cauza relei recolte, — se vor subșterne comitetului central îndată după-ce se vor încasa.

Nr. 262—1898.

PROCES VERBAL

din 12 Maiu n. 1898. Ședința ordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: Zaharia Boiu, Parteniu Cosma, I. Crețu, Dr. C. Diaconovich, I. V. Russu, I. Papiu, Iosif St. Șuluțiu, On. Tilea, N. Togan.

Notar: Dr. Ilie Beu, secretar II.

101.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ași

Se designează domnii: I. Crețu, Dr. C. Diaconovich și I. Papiu.

102. (229—1898).

Reuniunea transilvană pentru cunoștința țării (*Verein für Siebenbürgische Landeskunde*) invită Asociațiunea la adunarea iubilară, care se va ține la 22 August a. c. în Brașov.

Se esmite o delegațiune în persoana vice-președintelui și secretarului I, ca să represinte Asociațiunea la această adunare.

103. (216—1898).

Diracțiunea școlaei civile de fete prin hârtia sa dtto 12 Aprilie a. c. cere, ca comitetul central să intervină la Magistratul orășenesc din loc, ca acesta să dispună repararea, eventual demolarea *zidului*, care mărginesce grădina școlaei, pe motivul că fiind aproape în ruină, ușor s'ar puté întâmpla vre-o nenorocire pe timpul, când se află elevele în grădină.

Magistratul orășenesc se va recerca, ca sau să repareze sau să demoleze zidul amintit.

104. (196—1898).

Diracțiunea școlaei civile de fete, înaintează cu data 2 Aprile a. c. un nou *plan de oare* pe sem. II al anului școlar 1897—98, impus de comitetul central prin conculsul său Nr. 256—1897 și lucrat de o comisiune a corpului profesoral exmisă spre acest scop.

De oare-ce prin conculsul Nr. 94—1898 s'au luat alte dispoziții, în urma căroră planul amintit nu se mai poate întroduce, presentarea lui se ia spre scire.

105. (198—1898).

Ana Joannette n. Gomboș își exprimă dorința de a rescumpăra averea rămasă după Ioan Iancu, primul ei bărbat, și donată de acesta Asociațiunii; roagă totodată comitetul central, ca să-i spună eventualul preț.

Se reacearcă să facă însași un ofert concret.

106. (210—1898).

Direcțiunea școalei civile de fete transpune: Mapa globurilor emisferice, Globul de Felkl-Simu, Harta Europei de B. Kotzen și Harta Austro-Ungariei de Justus Perthes, dificultate de inspectorul școlar.

Se vor păstra în biblioteca Asociațiunii.

107. (212—1898).

Direcțiunea institutului de credit și economii „*Albina*“ aduce cu data 8 Aprilie a. c. la cunoștință, că adunarea generală a „*Albinei*“ a votat și în acest an *fl. 1000.*— *pentru trebuințele școalei civile de fete*, care sumă se poate ridica pe lângă chitanță.

Comitetul central ia act cu mulțămită de donațiunea „*Albinei*“ și autorisează oficiul de cassă a ridica suma amintită.

108. (215—1898).

Pentru folosirea de forță *electrică* peste cea contractată pentru edificiul școalei civile de fete (v. concl. Nr. 89 din 1898) Societatea electrică din loc cu scrisoarea sa din 8 Aprilie a. c. cere o suprasolvire de 57 fl. 50 cr.

Se autorisează biroul comitetului central a arăta netemeinicia acestei pretensiuni prin o hârtie adresată direcțiunii acelei societăți.

109. (217—1898).

Direcțiunea despărțământului XVI (Șimleul Silvaniei) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual din 7 Martie a. c. Din acesta, făcând abstracție de mai multe curenții, se remarcă: 1. În lista membrilor păstrată la despărțământ se află 38 membri ordinari, cari nu au solvit încă taxa pe 1897; ca un îndemn pentru aceștia se hotăresce, ca să fie rugat comitetul central a le mai trimite trei ani deiarândul organul Asociațiunii. 2. De oare-ce adunarea cercuală nu se poate ține în semestrul I, se hotăresce a se recerca comitetul central, ca să permită presentarea bugetului pe 1899 numai la începutul lui August.

Procesul verbal se ia spre scire. Recercarea referitoare la membrii restanțieri nu se poate încuviința. Ținerea adunării cercuale și în consecuență

și prezentarea bugetului la începutul semestrului II se aprobă; se observă însă că la compunerea bugetului general se vor folosi datele vechi.

110. (219—1898).

Direcțiunea Asociațiunii de anticipațiuni și de credit „Hațegana“ aduce la cunoscința comitetului central, că numitul institut *s'a înscris* cu fl. 1000.— în *lista fundatorilor Casei naționale*, spre care scop a creat un fond cu 250 fl., care în trei ani următori se va augmenta la 1000 fl. Suma întreagă se va transpune numai după adunarea generală din 1901, eventual la începerea clădirii.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea „Hațeganei“ în lista fundatorilor Casei naționale.

111. (220—1898).

Primarul orașului Sibiu sub Nr. pres. 14—1898 transpune ordinul comitetului suprem Nr. res. 72—1898, în care se dă răspuns hârtiei comitetului central Nr. 126—1898 referitoare la *donățiunile*, ce Asociațiunea an de an primia *dela societatea „Transilvania“ din București*.

Acest ordin cuprinde un rescript al ministeriului internelor, care provoacă Asociațiunea, ca să nu mai primiască această donațiune, dar adaugă, că ministrul e aplecat la cerere a pune la dispoziția Asociațiunii o egală sumă pentru ajutorarea elevilor meseriași, respective a suplini ajutorul dat de societatea „Transilvania“.

Comitetul central ia spre scire cuprinsul rescriptului ministerial și întru cât privesce donațiunile „Transilvaniei“ se va acomoda aceluia, deși nu împărtășesce vederile dlui ministru relativ la dispozițiile statutare.

112. (223—1898).

Direcțiunea casei de economii „*Auraria*“ aduce la cunoscința comitetului central, că numita societate *s'a înscris* cu fl. 1000.— în *lista fundatorilor Casei naționale*. Conform declarațiunii ddo 31 Martie a. c. contribuirea o va solvi în 4 rate anuale de câte fl. 250. Prima rată s'a trimis la cassa Asociațiunii.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea „*Aurariei*“ în lista fundatorilor Casei naționale și confirmă primirea sumei de 250 fl.

113. (225—1898).

Direcțiunea institutului de credit „*Doina*“ aduce la cunoscința comitetului central, că numita societate *s'a înscris* cu fl. 1000.— în lista

fundatorilor Casei naționale. Conform declarațiunii ddto 29 Martie a. c. contribuirea o va solvi în 4 rate anuale de câte fl. 250.—. Prima rată s'a trimis la cassa Asociațiunii.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea „Doinei“ în lista fundatorilor Casei naționale și confirmă primirea sumei de fl. 250.—.

114. (228—1898).

Direcțiunea „Cassei de păstrare“ (reuniune) în Săliște aduce la cunoscința comitetului central, că numita reuniune s'a înscris cu fl. 1000.— în lista fundatorilor Casei naționale. Conform declarațiunii ddto 10 Aprilie a. c. contribuirea o va solvi în 10 rate anuale. Prima rată de fl. 100.— s'a trimis la cassa Asociațiunii.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea Cassei de păstrare din Săliște în lista fundatorilor Casei naționale și confirmă primirea sumei de fl. 100.—.

115 (231—1898).

Di Nicolau Garoiu, avocat în Zărnești, aduce la cunoscința comitetului central, că s'a înscris cu fl. 1000.— în lista fundatorilor Casei naționale. Conform declarațiunii ddto 10 Aprilie a. c. contribuirea o va solvi în 4 rate anuale; la cas de a se începe clădirea mai înainte, va plăti restul la ori-ce provocare. Prima rată de fl. 250.— a trimis-o la cassa Asociațiunii.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea dlui Nicolau Garoiu în lista fundatorilor Casei naționale și confirmă primirea sumei de fl. 250.—.

116. (236—1898).

Di Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit și vice-president al Asociațiunii, aduce la cunoscință, că fostul membru al comitetului central Dr. Aurel Brote a testat pe sama Asociațiunii fl. 500.— DSA, la avisul verbal al notarului public din loc, a declarat la protocol în numele Asociațiunii, că primesce donațiunea.

Spre scire.

117. (238—1898).

Di Parteniu Cosma, directorul executiv al „Albinei“, trimite cu data 25 Aprilie a. c. 30 piese monetă veche de argint, procurate din părțile Brașovului, pentru întregirea colecțiunii Asociațiunii.

Spre scire cu mulțămintă. Piesele se vor depune la cassă.

118. (235—1898).

Direcțiunea despărțământului XXIX (Mediaș) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 14 Octobrie 1897, în care s'au pertractat afaceri curente.

Aceeași direcțiune în raportul anual pe 1897 amintesce, că despărțământul are 81 fl. dați împrumut la oameni; îndată ce-i va pute încassa, îi va transpune la cassa Asociațiunii.

Procesul verbal se ia spre scire. Relativ la suma amintită se reacearcă direcțiunea despărțământului, ca s'o încasseze încă în decursul anului curent.

119. (209, 211, 234 și 235—1898).

Au prezentat *raportul anual pe 1897* direcțiunile despărțământelor: XXX (Sighișoara), XXI (Năsăud), XXVII (Cohalm) și XXIX (Mediaș).

Spre scire.

120. (246—1898).

Direcțiunea școalei civile de fete înaintează procesul verbal al conferenței corpului didactic dela 9 Aprilie a. c., la care alătură o *consemnare a manualelor de învățământ* și alte doue consemnări despre *aparate fizicale, chemice și pentru studiul geografiei*, ce ar trebui procurate pe sama școalei. Din procesul verbal se vede:

a) În 5 Aprilie a. c. inspectorul școlar a cercetat școala civilă și a asistat la prelegeri, după care și-a făcut unele observări relativ la materialul de învățământ percurs, la conversația în limba maghiară și la colecțiunea de aparate fizicale, chimicale și geografice.

b) Pentru ținerea *examenului public* la finea anului școlar 1897—98 s'a fixat următoarea programă:

Mercuri, 22 Iunie, a. m.: Cursul complementar.

Joi, 23 Iunie a. m.: Religione, limba franceză.

„ 23 Iunie d. a.: Clasa I. din toate studiile.

Vineri 24 Iunie a. m. „ IV. „ „ „

„ 24 Iunie d. a.: „ II. „ „ „

Sâmbătă, 25 Iunie a. m.: „ III. „ „ „

iar în 26 Iunie încheierea solemnă și distribuirea atestatelor.

Procesul verbal se ia spre scire; iar mâncând dela observările inspectorului școlar se îndrumă direcțiunea școalei a îngrijii sub strictă responsabilitate, ca întreg materialul de învățământ să se predee și dispozițiile Regulamentului intern să se ducă la îndeplinire. Recuisitele indicate în consemnări se vor

procura; direcțiunea să facă o propunere concretă relativ la destinarea unei încăperi pentru aședarea acestora. Consemnarea manualelor de învățământ și programa examenului public se ia spre scire și se avisează delegații comitetului.

121. (248—1898).

Dșoara Eugenia Jovescu, învăț. la școala Asociațiunii, roagă comitetul central pentru extradarea unui act oficios, în care să se constate, că salarul fundamental al DSale e fl. 900.—, din care se detrag fl. 300.— pentru întreținere.

Pe baza conclusului Nr. 47 din 1891 se constată, că învățătoarele ordinare definitive beneficiază de: a) un salariu de fl. 600.—; b) întreaga întreținere, care se evaluează la fl. 300.— și c) cinci cuincuenalii de câte fl. 100.—.

122. (249—1898).

Direcțiunea institutului de credit și economii „*Corviniana*“ în Hunedoara aduce la cunoștința comitetului central, că adunarea generală din acest an a votat pe *sama Casei naționale deocamdată fl. 40.—*. Banii s'au expedit la cassa Asociațiunii.

Comitetul central ia act cu plăcere de donațiunea băncii „*Corviniana*“ și confirmă primirea sumei de fl. 40.—.

123. (252—1898).

Dl *Ioan Broju*, preot militar și membru al Asociațiunii, cere, ca comitetul central să aranjeze o odaie, în care membrii Asociațiunii să poată folosi cărți din bibliotecă.

Din lipsa unui local corespunzător deocamdată nu se poate face un aranjament mai bun ca cel existent.

124. (256—1898).

Direcțiunea despărțământului Beiuș înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 8 Maiu a. c., în care s'au pertractat curenții și a raportat cassarul, că s'au încassat peste tot taxele dela 12 membri. Se decide a se provoca din nou membrii, ca să-și solvească taxele; banii încurși, după detragerea a 20%, să se trimită la cassa centrală. Să se recerce comitetul central a trimite o stampilă și tipăriturile necesare.

Procesul verbal se ia spre scire și decisiunea adusă se aproabă. Relativ la stampilă și tipărituri

se observă, că despărțemintele au a și-le procura din propriile resurse și după trebuință.

125. (257—1898).

Diracțiunea despărțemintului 1 (Brașov) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 13 Aprilie a. c., în care 1. s'a constituit comitetul cercual alegându-se: vice-president Gr. Maioru, cassar Corn. Aiser; controlor I. Săbădean și notar N. Bogdan; 2. s'a decis a se compune o listă a inteligenței din Brașov și pe basa acesteia a întreprinde pașii necesari pentru înmulțirea numărului membrilor; 3. s'a înscris membru ordinar dl Dion. Făgărășan, profesor.

Cu aceeaș comitivă înaintează și procesul verbal dela 22 Aprilie a. c., în care s'au luat în primire actele aflătoare la dnii: Ars. Vlaicu, Virg. Onițiu, Gr. Maioru, cari au făcut parte din vechiul comitet. Nefind de față fostul director Vasile Voina, s'a hotărît, ca actualul director să intrevină, ca să predee eventualele acte. Dela dl Ars. Vlaicu s'a mai primit un sald de 74 fl. 27 cr., iar dela dl Gr. Maioru 11 fl. 73 cr. încasati dela agenturile din Brașov-cetate și Târlungeni și dela Românii din Brașovul-vechiu prin dl Nic. Roșnoveanu. Dl Gr. Maioru a raportat, că dela adunarea cercuală din Feldioară încoace, DSa în conțelegere cu unii poporeni din Brașovul-vechiu, a înființat o bibliotecă poporală în valoare de 88 fl. 96 cr. cu 109 opuri legate, pe care o dă în administrația despărțemintului; în fine predă cărțile primite dela comitetul central pe sama bibliotecelor poporale și registrele bibliotecelor din Feldioara și Brașovul-vechiu.

Procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 13 Aprilie a. c. se ia spre scire; constituirea se aprobă, iar dl Dion. Făgărășan se primesce ca membru. Asemenea se ia spre scire și procesul verbal dela 22 Aprilie a. c.; relativ la sumele indicate se avisează cassarul despărțemintului la §. 41 al Regulamentului afacerilor interne pentru despărțeminte.

126. (247—1898).

Dl *Simeon Stoica* în firul concludului Nr. 75 din 1898 a transpus 400 exemplare din „*Dietetica poporală*“.

Despărțemintele Asociațiunii se invită prin circular a colecta abonamente pentru opul din chestiune; trimițând prețul opului dela fie-care abonent până la finea lui Septembrie a. c., exemplarele abonate se vor expedia la adresa despărțemintelor spre distribuire.

127. (259—1898).

Considerând, că „*Agrologia*“ de *Dr. G. Maior*, cumpărată în 100 exemplare în urma concludului Nr. 105 din 1897, se află deja în bibliotecă

Se autorisează biroul a distribui exemplarele disponibile la seminarii, preparandii și gimnasii și la despărțeminte, având să fie împărțâșiți cu exemplare gratuite numai preoții și învățătorii cei mai harnici din despărțemânt, reținându-se mai ântâiu câte un exemplar pentru biblioteca fie-cărui despărțemânt.

128. (260—1898).

Di *Emilian Micu*, preot în Ohaba-sârbească, cu data 1 Maiu a. c. ofere pentru completarea opului aflător în parte în biblioteca Asociațiunii: *Geschichte des ungrischen Reichs*, de I. Chr. Engel, vol. I, II și III, cu prețul de fl. 23.—, din care cere a i-se subtrage fl. 3.— pentru Transilvania pe 1898 și 4 fl. pentru un exemplar „*Date istorice*“ de I. cav. de Pușcariu, vol. II, iar restul de fl. 16 să i-se solvească în bani gata.

Oforentului i-se acoardă: „*Transilvania*“ pe 1898 în prețul de abonament și pentru restul de fl. 18.— *Date istorice* de I. cav. de Pușcariu.

129.

Conform §-ului 17 lit. b) din statute și concludului Nr. 23 lit. b) al adunării generale ținută în Blaj la 27 și 28 August 1895, pentru ocuparea *postului de secretar I*,

Se decide a se publica concurs cu următoarele condiții: 1. Secretarul I, ale cărui agende sunt pro-vădute în §. 28 din Statute, va trebui să aibă sau cualificație academică sau să fie cunoscut ca bărbat de litere; 2. Nu poate ocupa și altă funcțiune împreunată cu servicii de biurou; 3. Va beneficia de: a) salar anual 1200 fl. în rate lunare; b) cuartir liber sau 300 fl. în rate trilunare; 4. Postul se va ocupa cu 1 Ianuarie 1899, pe timp nedeterminat.

130. (230—1898).

Di *Stefan Moga*, măiestru covrigar în Sibiu, se înscrie membru ordinar, solvind taxa de 5 fl. pe 1898.

Se primesce ca membru.

131.

Dl Dr. *Ilarion Pușcariu*, vice-presidentul Asociațiunii, anunță, că în decursul lui Iunie a. c. va fi absent din Sibiu.

Se decide a fi înlocuit prin dl Ios. St. Șuluțiu.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. I. Beu m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiu în 16 Maiu 1898.

Ioan Crețu m. p. **I. Papiu** m. p. **Dr. C. Diaconovich** m. p.

Nr. 303—1898.

PROCES VERBAL

din 9 Iunie n. 1898. Ședința ordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: Iosif St. Șuluțiu.

Membri prezenți: Zacharia Boiu, Partenie Cosma, Dr. C. Diaconovich, I. V. Russu, Leontin Simonescu, Onoriu Tilea, N. Togan și I. Papiu.

Notar: Dr. Ilie Beu, secretar II.

132.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ași

Se designează dnii: I. V. Russu, Leontin Simonescu și Onoriu Tilea.

133. (77—1898.)

În urma concludului Nr. 25 din 1898 comisiunea *Casei naționale* propune și comitetul central decide:

Se va răspunde institutului „Albina“, că suma, ce Asociațiunea dorește a realiza prin loterie, se fixează în Cor. 200,000.—, iar prețul unui los în 4 cor. (5 franci pentru străinătate). Pe baza acestor chei va fi să se compună planul loteriei în cadrul ordinațiilor financiare din vigoare.

134. (273—1898)

Direcțiunea despărțământului V. (Săliște) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului dela 9 Maiu a. c., în care: 1. s'a statorit budgetul pe 1899, ce e de a se presenta în proxima adunare cercuală, și 2. s'a decis

a se transpune la cassa centrală suma de 154 fl. 87 cr., reclamată de comitetul central prin hârtia sa Nr. 179—1898; 3. s'a hotărît amânarea adunării cercuale pe a treia zi de Rusalii.

Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual dela 9 Maiu a. c. se ia spre scire şi conclusele aduse se aprobă.

135. (266—1898).

Direcţiunea despărţământului II (Bran) înaintează *procesul verbal* al şedinţei comitetului cercual dela 12 Maiu a. c., din care se vede: 1. Dl Simion Stoica raportează, că a organizat agenturi în Tohanul vechiu, Tohanul nou, Sohodol, Predeal şi Bran. 2. Agentura din Tohanul vechiu şi-a şi început activitatea, înfiinţând o bibliotecă şi ţinând presidentul două prelegeri populare. 3. Relativ la cererea a 14 membri ai Asociaţiunii din Bran pentru împărţirea despărţământului, comitetul cercual nu este contra, în speranţă că decentralisarea despărţământelor va angaja tot mai mult inteligenţa la lucrările Asociaţiunii. 4. Se decide a se ţine adunarea cercuală la 7 Iunie a. c. în comuna Poiana-Mărului.

Procesul verbal al şedinţei comitetului cercual dela 12 Maiu a. c. se ia spre scire. De concludul referitor la împărţirea despărţământului se va ţine cont cu ocasiunea organizării generale a despărţământelor. Terminul ţinerii adunării cercuale se aprobă.

136. (276—1898).

În legătură cu hârtia comitetului central Nr. 215—1898 *biroul Societăţii electrice* răspunde, că abastă dela pretensiunea de 57 fl. 50 cr.

Spre scire.

137. (271—1898).

Cu provocare la hârtia comitetului central Nr. 178—1898 preotul *Nicolau Tâmaş* răspunde, că acuma face literele fondationale despre fundatiunea „*N. Tâmaş*“, aflătoare în administrarea comitetului înfiinţandei şcoale de fete în Cluj, şi anume pentru asigurarea şcoalei greco-cat. din Grind.

Spre scire. În legătură se avisează direcţiunea despărţământului, ca în viitor să nu mai administreze averi străine sub numele Asociaţiunii.

138. (267—1898).

Dl Iosif Gomboş raportează, că *licitaţiunea pentru vîndarea realităţilor din rămasul Auram Iancu* s'a ţinut în 11 Maiu a. c., la care s'au prezentat toţi, cei-ce au cumpărat pământuri la licitaţiunea dela 20 Noiembrie 1897. Preţuri mai bune însă nu a putut exopera decât pentru

un singur pământ. În urma acestora propune, ca realitățile induse în consemnare (v. concludul Nr. 278 din 1897) sub Nr.ii 1, 2, 4, 5, 6, 7 și 8 să se considere vândute celor-ce și la prima licitațiune au oferit prețul cel mai mare. Pământul de sub Nr. 3, pentru care George Ianc a oferit 370 fl., dar fără a pune vadiul cerut, să se lasé acestuia în arândă pentru 13 fl. 60 cr., iar la toamna viitoare să se vândă împreună cu cele 2 pământuri, cari nici la prima licitație nu s'au putut vinde și cari se vor exarânda în 22 Maiu a. c. Ca vadiu a încassat suma de 285 fl., din care însă trebuie să returneze 35 fl. dlui preot Iosif Iancu.

În fine mai aduce la cunoscința comitetului central, că nu a putut înainta rațiociniul pe 1897 despre venitele din rămasul Avram Iancu, deoarece arândașul Iosif Trif nu și-a solvit arânda anuală. Comitetul să predeie această cauză avocatului Dr. Zosim Chirtop.

Licitația realităților se aprobă și dl Iosif Gomboș se autorisează a întreprinde pașii necesari pentru facerea contractelor de vândare, având în strictă vedere condițiile de licitație.

Parcela de sub Nr. 3 al consemnării se lasă până în toamna a. c. lui George Ianc în arândă pentru 13 fl. 60 cr. Vadiul încassat, după detragerea a 35 fl. pentru Iosif Iancu, să se trimită la cassa Asociațiunii.

Încassarea arândeii pe 1897 dela Iosif Trif se încredințează dlui Dr. Zosim Chirtop. Pentru parcelele nevândute să se țină hotărit până la finea anului licitație.

139. (275—1898).

Dl Dr. *Octavian Russu*, avocat, raportează în legătură cu hârtia comitetului central Nr. 629—1897, că prin decisul Nr. 3594 fund. 1898 s'a rectificat titlul Asociațiunii în cărțile funduare. Spese de timbru au fost 2 fl. 66 cr.

Raportul dlui avocat se ia spre scire. Suma 2 fl. 66 cr. se asemează la cassă spre plătire. Dlui Dr. Octavian Russu i-se exprimă mulțămită.

140. (274—1898).

Direcțiunea despărțământului 1 (Brașov) înaintează *procesele verbale* ale ședințelor comitetului cercual dela 25 Aprile și 11 Maiu a. c. În ședința dela 25 Aprile a. c., pe lângă unele afaceri curente, s'a decis înființarea unei biblioteci populare în Herman, spre care scop s'a votat suma de 50 fl.; în cea dela 11 Maiu a. c. s'au pertractat tot afaceri curente, relativ la măsurile, ce sunt de luat pentru înmulțirea membrilor Asociațiu-

nii, și la organizarea agenturilor. În lipsa unui budget s'a preliminar ulterior pentru trebuințele despărțământului 86 fl. 53 cr.

Procesele verbale se iau spre scire; de activitatea dezvoltată pentru înființarea de biblioteci populare și agenturi se ia act cu plăcere. Suma preliminară se aprobă.

141. (272—1898).

Dl *Constantin* cav. de *Steriu*, bancher, cu data 23 Maiu a. c. se înscrie în lista fondatorilor *Căsu* naționale și trimite suma de 1000 fl., peste suma de 100 fl trimisă la 8 Februarie a. c.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea dlui C. cav. de *Steriu* în lista fondatorilor Căsu naționale și confirmă primirea sumei de 1000 fl.

142. (284—1898).

Direcțiunea despărțământului XXXII (D.-S.-Mărtin) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 30 Maiu a. c., din care se vede: 1. S'a pertractat hârtia comitetului central Nr. 722—1897, prin care se recearcă despărțământul, ca să înainteze suma de 106 fl. 43 cr., reținută peste budget. Fiind suma aceasta adunată pentru ajutarea înființării unei școale române în D.-S.-Mărtin, s'a decis a se trimite la consistoriul metropolitan din Blaj, iar recepisa postală se înaintează ca dovadă la comitetul central. 2. Se constată, că lista membrilor, trimisă dela biroul Asociațiunii, nu e exactă: dl V. Zehan figurează ca membru pe viață, deși e fondator, iar dl P. Nireștean, preot gr. cat. în Ernud, lipsește, deși și-a plătit taxa pe 1897. 3. Se decide a se ține adunarea cercuală la 11 Iulie a. c. în D.-S.-Mărtin.

Deși în procesul verbal al adunării cercuale dela 19 Iulie 1896 și în procesele verbale ale ședințelor comitetului cercual dela 18 August 1896 și 15 August și 28 Decembre 1897 nu este indicată hotărît menițiunea sumei de 106 fl. 43 cr., pentru a fini odată această chestiune, comitetul central abastă dela pretenșiunea sa; dar se observă, că, pentru evitarea astorfel de încurcături, comitetul cercual să nu mai iee în procesele sale verbale și astfel de întreprinderi, cari nu privesce direct pe Asociațiune sau pe despărțământ. Relativ la lista membrilor se constată, că în adevăr dl V. Zehan e membru fondator și că dl P. Nireștean și-a plătit taxa pe 1897; greșala din

urmă provine din faptul, că în procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 15 August 1897 i-s'a omis numele. Lista membrilor se rectifică în acest sens. Terminul ținerii adunării cercuale se ia spre scire.

143. (289—1898).

În firul hârtiei comitetului central Nr. 198—1898 *Ana Joanette* născ. *Gomboș* răspunde, că pentru rămasul lui Ioan Iancu oferă 1800 fl.

Prețuirea acestui lăsamânt se încredințează unei comisiuni compusă din dnii: Mihaiu Gomboș, Iosif Gomboș și Ioan Ciama.

D. u. s.

I. St. Șuluțiu m. p.

Dr. I. Beu m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiu în 11 Iunie 1898.

Ioan V. Russu m. p.

L. Simonescu m. p.

O. Tilea m. p.

Nr. 352—1898.

BCU Cluj / **PROCES VERBAL** Library Cluj

din 7 Iulie 1898. Ședința ordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: Zacharia Boiu, Partenie Cosma, Ioan Crețu, Dr. Corn. Diaconovich, Ioan V. Russu, Leontin Simonescu, On. Tilea, N. Togan.

Notar: Dr. Ilie Beu, secretar II.

144.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ați

Se desiginează dnii: Partenie Cosma, I. Crețu și N. Togan.

145 (686—1897).

Comisiunea exmisă prin concludul Nr. 187 din 1897 prezintă un Proiect de *regulament pentru adunările generale* ale Asociațiunii.

Se primesce în textul alăturat acestui proces verbal.

146. (348—1898).

Secretarul I atrage atențiunea comitetului central la conclusele adunărilor generale din Lugos și Mediaș referitoare la *literatura calen-*

daristică română și propune, ca la cas dacă comitetul ar afla de lipsă a lua încă în anul acesta dispozițiuni pentru înaintarea acestui ram literar, care de altmintrelea în anii din urmă a luat un avânt îmbucurător atât cu privire la cantitatea cât și la calitatea producțiunii, — să decidă editarea sub egida Asociațiunii a unui calendar de familie, care pe lângă bucăți literare alese să ofere publicului cetitor, și mai ales celui dela țară, și acele cunoștințe și instrucțiuni folositoare pentru trebuințele dîlnice, cari se găsesc în calendarele străine.

Comitetul central, avînd în vedere avîntul îmbucurător, ce l-a luat literatura noastră calendaristică în anii din urmă, avînt asigurat deocamdată prin concurența editorilor, nu află de lipsă a lua de astădată măsuri de încurajare, fie prin premii ori prin editarea unui calendar nou, ci se mulțămesc cu îmbunătățirile, ce se fac în acest ram al literaturii din inițiativă privată.

147. (343—1898).

Oficiul de cassă prezintă *rațiociniul* și *inventarul* pe 1897.

Se predau unei comisii compuse din dnii: Partenie Cosma, Iosif St. Șuluțiu și On. Tilea, care va avea să revadă și proiectul de buget pe 1899, precum și rațiociniul școlii de fete pe anul școlar 1897—98.

148. (349—1898).

La propunerea presidiului Asociațiunii

Comitetul central statorcesc *terminul ținerii adunării generale* pe 27 și 28 August a. c.

148 a).

Fiind timpul înaintat, iar cele mai multe din obiectele puse la ordinea zilei neresolvite,

Se decide ținerea unei ședințe extraordinare în ziua de mâne cu începere la 4 oare p. m. fără invitări nouă.

D. u. s.

Dr. Il. Pușcariu m. p.,
v.-președ.

Dr. Ilie Beu m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiiu în 12 Iulie 1898.

Partenie Cosma m. p.

Ioan Crețu m. p.

Nicolau Togan m. p.

Aclus la Procesul verbal din 7 Iulie 1898.

PROIECT DE REGULAMENT

*pentru adunările generale ale Asociațiunii pentru literatura română
și cultura poporului român.*

Timpul și locul.

§. 1.

Adunarea generală ordinară a Asociațiunii se ține în semestrul al doilea al fiecărui an, iar adunările generale extraordinare când cer împrejurările.

Locul adunării generale ordinare se fixează prin însași adunarea generală ordinară premergătoare, iar al adunărilor generale extraordinare prin comitetul central.

Țiua adunărilor generale o stabilește în totdeauna comitetul central. (Statute §. 16).

Convocarea.

§. 2.

Convocarea adunării generale se face prin comitetul central și se publică în foile române din patrie cu cel puțin 15 zile înainte. (Statute §§ 16 și 19).

Adunarea generală se va anunța prin comitetul central la autoritatea politică competentă. (Statute §. 16 și 19).

Membrii.

§. 3.

Membrii adunărilor generale sunt toți membrii fondatori, pe viață și ordinari ai Asociațiunii cu vot decisiv; membrii onorari și corespondenți au numai vot consultativ. (Statute §. 16).

Biroul.

§. 4.

Președintele adunărilor generale este președintele Asociațiunii, în cas de împedecare vice-președintele, iar când și acesta ar fi împedecat: cel mai în etate dintre membrii prezenți ai comitetului central.

Notarul adunărilor generale este secretarul II al Asociațiunii, în cas de împedecare substitutul acestuia. (R. i. C. c. §. 30).

Votul.

§. 5.

Votul se exerciază în persoană; dintre persoanele juridice numai societățile anonime pot fi respresentate prin mandatar. (Statute §. 16).

Vot decisiv au numai acei membri, cari și-au achitat taxele înainte de deschiderea adunării generale și sunt în posesiunea biletului de legitimare.

Ordinea zilei.

§. 6.

În adunările generale se pot desbata numai obiectele înșirate în convocator și cele anunțate la comitetul central conform §. 17 *i*) al Statutelor (§. 8.). Discuțiunea urmează în ordinea stabilită în convocator.

Obiecte religioase și politice nu se pot discuta (Stat. §. 4, de asemenea nu pot fi obiect al desbaterilor scopul și caracterul Asociațiunii. (St. §. 18).

§. 7.

Propuneri independente, venite dela despărțăminte, ori dela membrii Asociațiunii, se pot discuta și decide numai dacă acele au fost prezentate comitetului central cel puțin cu 8 zile înainte de adunarea generală. (St. §. 17 *i*).

Discuțiunea.

§. 8.

Pentru discuțiune membrii se anunță la notar și președintele le dă cuvânt în ordinea, în care s'au anunțat.

Stă însă în voia celui anunțat a ceda altuia rândul seu de vorbire. Un vorbitor nu poate vorbi la aceeași chestiune decât numai odată. Propunătorul însă, după încheierea desbaterii, mai poate lua odată cuvântul pentru apărarea propunerii sale.

§. 9.

Vorbitorul e dator a se ține de obiectul discuțiunii, încungiurând personalitățile, este însă în drept a cere să nu fie întrerupt în vorbire Pe vorbitorul, care se abate dela obiect sau face personalități, sau vatemă demnitatea corporațiunii, președintele îl îndrumă la ordine. La cas când vorbitorul persistă în abaterea sa, președintele îi detrage cuvântul în acest obiect, și dacă și la alt obiect cade în aceeași eroare, președintele îi poate detrage cuvântul pentru restul ședinței.

În chestiune personală se dă cuvântul membrilor atinși prin un vorbitor, imediat după-ce acesta și-a terminat discursul. Sub asemenea titlu însă nu se poate vorbi în meritul obiectului ce se pertractează.

§. 10.

Președintele nu participă la discuțiunile meritorie, ci dă numai informațiuni și deslușiri când i-se cer. Dacă ar voi totuși să iee parte în desbatere, are să predee presiidiul.

Încheierea discuțiunii.

§. 11.

Dacă în decursul desbaterii se cere încheierea discuțiunii sau amânarea ei pe altă ședință, aceasta se pune imediat la vot; dacă nu se primesce, se continuă discuția.

Propuneri.

§. 12.

Propunerile pentru amânare, pentru încheierea discuțiunii, pentru trecerea la ordine, pentru respingere, pentru trimitere la o comisiune se pot face verbal.

Alte propuneri, referitoare la obiectele dela ordinea zilei, pentru a puté fi discutate trebuiesc formulate în scris.

Propuneri independente de ordinea zilei cad sub dispozițiunea §-lui 7.

§. 13.

Fiind discuția terminată, președintele, înainte de a pune chestiunile la vot, ordonează cetirea propunerilor.

Concluse.

§. 14.

Adunarea generală decide de regulă prin majoritatea voturilor membrilor prezenți, iar în cas de paritate de voturi decide președintele, care, cu excepțiunea votării secrete, de regulă nu votează. (Stat. §. 18).

Modificarea statutelor se poate decide numai prin majoritate de $\frac{2}{3}$ ale membrilor prezenți. (St. §. 18).

Votarea.

§. 15.

La vot se pun mai întâi contrapropunerile, anume cele mai îndepărtate mai întâi, neprimindu-se aceste, propunerea principală se declară primită.

§. 16.

Votarea se face de regulă prin sculare sau prin ridicarea mâinii. Cerând 20 membri în scris, se ordonează votare nominală.

Votare secretă.

§. 17.

În chestiuni privitoare la persoane numite se votează totdeauna în secret.

Cerând 20 membri se ordonează în ori-cé chestiune votare secretă.

Alegeri.

§. 18.

Alegerile se fac prin votare secretă.

Interpelațiuni.

§. 19.

Interpelațiuni sunt a se notifica președintelui în scris, cel puțin cu 3 zile înainte de adunarea generală, și se desvoltă imediat după deschiderea ședințelor. Adunarea generală ia act fără desbatere și fără votare de respunsul președintelui. (St. §. 17, m).

Vot separat.

§. 20.

Protest sau vot separat în contra unui conclud nu este admis.

Comisiuni.

§. 21.

Adunarea poate exmite din sinul seu comisiuni pentru pregătirea substratului discuțiunilor.

Comisiunile au să se constituie, alegându-și un președinte și un referent.

Președintele convoacă și conduce ședințele comisiunii și supraveghează discuțiunile în sensul §-lui 10.

Comisiunile pot lucra numai fiind de față majoritatea membrilor lor. Ele pot cere informațiuni dela organele Asociațiunii și au să presinte adunării generale în toate chestiunile, ce li-s'au încredințat, propuneri motivate.

Referentul are să-și presinte referada totdeauna în scris.

Proces verbal.

§. 22.

Despre ședințe notarul adunării generale poartă proces verbal, în care se înseamnă obiectele pertractate, în extras, și conclusele.

În casuri de deosebită importanță se înseamnă și eventualele propuneri și motivări în punctele de căpetenie. La cererea propunătorului se introduce în procesul verbal și o propunere cădută, dacă aceea înainte de votare a fost prezentată în scris.

§. 23.

Verificarea.

Verificarea proceselor verbale se fac prin o delegațiune, care se exmite la finea ultimei ședințe a adunării generale din sinul acesteia.

Modificări.

§. 24.

Acest regulament intră imediat în vigoare și se poate modifica numai prin majoritate de doue treimi, însă și în acest cas regulamentul modificat se poate aplica numai în adunarea generală următoare.

Din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 7 Iulie 1898.

Nr. 352—1898.

PROCES VERBAL

din 8 Iulie 1898. Ședința extraordinară a comitetului central al Asociațiunii.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: I. Crețu, Partenie Cosma, Dr. C. Diaconovich, Iosif St. Șuluțiu, On. Tilea și N. Togan.

Notar: Dr. Ilie Beu, secretar II.

149.

Pentru *verificarea* procesului verbal al ședinței de ași

Se designează d-nii: I. Crețu, Partenie Cosma și N. Togan.

150. (279—1898).

De *Ioan Georgescu*, învățător în Scoreiu, cu scrisoarea sa din 28 Mai a. c. cere, ca Asociațiunea să tipărească în a doua ediție, revădită și întregită, scrierea sa „*Povestiri economice*“, publicată la 1894.

Comitetul central, în vederea insuficienței mijloacelor, de cari dispune pentru publicațiuni, nu se poate angaja la retipărirea de opere publicate, ci trebuie să sprijinească în primul rând producțiunea literară nouă.

151. (335—1898).

De *Dr. G. Alexici* cu dată 9 Aprilie a. c. oferă în schimb 24 opuri din biblioteca sa și promite a trimite și anii, ce ne lipsesc din foaia „Poporul“, cum și o colecțiune de poesii populare din 1831 (manuscris).

Oferentului i-se acoardă pentru cărțile sale din biblioteca Asociațiunii opurile, ce se găsesc în câte 2 exemplare, iar din „Transilvania“ anii de cari dispune încă biblioteca, cu observarea că la fascicollii oferiți din „*Romänische Revue*“ nu se reflectează.

152. (291—1898).

„*Cassa de păstrare (reuniune)*“ în Seliște se înscrie în lista membrilor *fundatori* ai Asociațiunii cu fl. 200 solvibili în 10 ani consecutivi. Prima rată de 20 fl. s'a trimis la cassa Asociațiunii.

„*Cassa de păstrare (reuniune)*“ în Seliște se primesc membru *fundator* și după solvirea întregii taxe se va prevedé cu diplomă. Primirea sumei de 20 fl. se confirmă.

153. (292—1898).

Direcțiunea institutului de economii și credit „*Sentina*” trimite 2 acții proprii à 50 fl., ca venitele lor să se folosească pentru fondul *Căsei naționale*. Amintesc totodată, că dacă s'ar concede plățirea taxei de fondator al Căsei naționale în 10 rate anuale, va face proximei adunări generale propunere în acest sens.

Comitetul central ia act cu plăcere de donațiunea „*Sentinelei*” și concede plățirea taxei de fondator în 10 rate anuale.

154. (293—1898).

Direcțiunea despărțământului I (Brașov) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 30 Maiu a. c., în care s'au pertractat afaceri curente și a comunicat directorul despărțământului, că s'au înscris membri ordinari și au solvit taxa pe 1898 d-nii: I. Hamzea și I. Teculescu, preoți în Rășnov, George Ilie și I. Pufu, comercianți în Brașov, iar 4 membri ajutători au contribuit 6 fl. S'a încassat deci fl. 26, care sumă s'a expedit la cassa centrală.

Procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 30 Maiu a. c. se ia spre scire. D-nii I. Hamzea, I. Teculescu, George Ilie și I. Pufu se declară membri ordinari. Primirea sumei de fl. 26 se confirmă.

155. (296—1898).

Directorul despărțământului XI (Blaj) își prezintă *raportul anual* pe 1897.

Spre scire.

156. (297--1898).

Direcțiunea despărțământului V (Seliște) înaintează *procesul verbal* al adunării cercuale ținută la 7 Iunie în Apoldul inferior. Se constată următoarele: 1. S'a luat spre scire raportul comitetului cercual despre activitatea sa în 1897. 2. S'a decis a se acoperi trebuințele anului curent în suma de 59 fl. 13 cr. din depunerea despărțământului de 154 fl. 87 cr., care împreună cu interesele până la 1 Iulie a. c. face 159 fl. 13 cr., iar restul de 100 fl. să se trimită la cassa centrală. 3. S'a votat budgetul pe 1899 la intrate și eșite cu 64 fl., luându-se de basă suma tuturor percepțiunilor cu 320 fl. 4. S'au încassat: a) dela membri vechi pe 1898 fl. 105; b) dela membri noi I. Lazar și I. Orăștean, preoți în Apoldul inferior, Însoțirea de credit din Apoldul inferior, P. Iuga jun., preot în Tilișca, Adam Micu, notar în Poiana, Ilie Dobrotă, preot în Poiana, Octavian Berghezan, notar în Aciliu, câte 5 fl. în total 35 fl.; c) dela 22 membrii ajutători 24 fl.; d) dela dl Daniil Stroia, proprietar în Mercurea, care s'a înscris membru pe viață, 5 fl. Suma încassărilor a fost deci de

174 fl., care sumă s'a trimis la cassa centrală. 5. S'au ales 2 reprezentanți ai despărțământului la adunarea generală a Asociațiunii în persoana d-lor N. Hențiu, notar în Săliște, și Valeriu Millea, notar în Tilișca. 6. S'a ales comitetul cercual pe un nou period de trei ani: director dl Dr. N. Calefariu, iar membri în comitet d-nii P. Dragits, D. Vulc, C. Herța, Ioachim Muntean, Valeriu Millea și Dionisiu Decei. La cassa centrală s'a mai trimis și suma de 100 fl. (prin act. Nr. 346—1898).

Procesul verbal al adunării cercuale dela 7 Iunie a. c. se ia spre scire. Decisul relativ la acoperirea trebuințelor anului curent din suma de 154 fl. 87 cr. se aprobă, asemenea și budgetul pe 1899. D-nii I. Lazar, I. Oreștean, Însoțirea de credit din Apoldul inferior, P. Iuga, iun., Adam Micu, Ilie Dobrotă și Octavian Berghezan se declară membri ordinari. Alegerea comitetului se aprobă.

Se confirmă primirea sumei de 274 fl., precum și a celei de 5 fl. — dela dl Daniil Stroia, care se va declara membru pe viață după solvirea taxei statutare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

157. (298—1898).

În legătură cu hârtia comitetului central Nr. 595 din 1897 *inspectorul reg. de școale* din Sibiu aduce la cunoștință, că conform rescriptului ministerial Nr. 13649—1898 ordinațiunea Nr. 48460 dela 10 August 1897, relativ la *examenle private* dela școalele civile, se referă și la școala Asociațiunii, în consecință pe viitor nu se mai pot ține examene private.

Comitetul central dă expresiune regretelor sale, că ministrul nici în vederea motivelor aduse de comitetul central nu s'a vădit îndemnat a întregi ordinațiunea Nr 48460 din 1897 în acel sens, că numai atunci nu se pot depune examene private la o școală civilă privată, când școalele civile comunale și de stat din cercul respectiv au aceeași limbă de propunere ca școala privată. — Hârtia inspectorului școlar se comunică cu direcțiunea școlii spre aco-modare.

158. (299—1898).

Direcțiunea școlii civile de fete înaintează *procesul verbal* al conferenței corpului didactic dela 8 Iunie a. c., în care 1. s'au pertractat afaceri curente; 2. s'a decis a se ține încheierea anului școlar, cu abatere dela programul stabilit, Sâmbătă în 25 Iunie a. c. la 4 oare d. a.; 3. s'a prezentat

planul de oare pe anul școlar 1898—99, compus de directorul școlii conform planului de învățământ, cu singura excepție că în cl. IV pentru limba română s'au statorit 4 oare la săptămână; la propunerea profesorului I. Popovici însă pentru Geografie în cl. IV se statorosec numai 1 oară; 4. pentru a se pute separa o odaie, în care să se așeze aparatele fizicale și chimice, s'a decis a se ruga comitetul central, ca să destineze drept locuință pentru profesoarele Eug. Iovescu și M. Cioban cele 2 odăi din edificiul propriu al Asociațiunii, cari aveau menirea a servi spre izolarea elevilor atacate de morbi infecțioși.

Procesul verbal al conferinței corpului didactic dela 8 Iunie a. c. se ia spre scire; schimbarea termenului încheierii anului școlar se aprobă, dar nu se poate încuviința schimbarea destinațiunii odăilor amintite, ci se îndrumă direcțiunea școlii, ca să caute modalitatea potrivită pentru a găsi o odaie disponibilă în însuși edificiul școlii.

159. (301—1898).

Di *Dominic Rațiu*, funcționar de bancă, s'a înscris *membru* ordinar și a solvit taxa de 5 fl. pe 1898.

Di *Dominic Rațiu* se declară *membru* ordinar și primirea taxei pe 1898 se confirmă.

160. (305—1898).

Răspunzând hârtiei comitetului central Nr. 216—1898, *magistratul orășenesc* aduce la cunoștință, că a dat mandat oficiului edil, ca să repareze părțile defectuoase ale *zidului* Soltisch-Park. Despre dărîmarea lui nu poate fi vorba, de oare-ce raportul de proprietate nu este clarificat.

Spre scire.

161. (306—1898).

Direcțiunea despărțământului II. (Bran) înaintează *procesul verbal* al adunării cercuale ținută la 7 Iunie a. c. în Poiana Mărului. Din acesta se vede:

1. S'a prezentat și luat spre scire raportul despre activitatea comitetului cercual dela adunarea cercuală din 1897 până la cea actuală și s'a dat comitetului absolutoriu relativ la socoteli. Budgetul anului 1899 s'a stabilit la venite și spese cu fl. 200.

2. S'a cetit disertațiunea „Monografia comunei Poiana Mărului“, de Ioan Vodă.

3. S'ă încassat a) dela membri noi 75 fl. și anume câte 5 fl. dela dnii: G. Urdea, prim-pretor în Bran, Ilarie Plotogea, preot în Tohanul nou, Moise Moșoiu din Tohanul nou, Anton Cosma din Bran, Miron Toțoiu din Poarta, Haralampie Ungur, Spiridon Bălăscain, Moise M. Popa

și N. V. Pop din Tohanul vechiu, N. Pană, N. Sperchez, I. St. Coleș, I. St. Străvoiu, Stan St. Străvoiu și Aron Pană din Zernesci; b) dela membri vechi 97 fl.; e) dela membri ajutători 52 fl. și d) din o colectă făcută între locuitorii din Poiana Mărului 42 fl. 40 cr. — în total 276 fl. 40 cr.

4. Dna Reveica Vodă, soție de notar, a oferit un premiu de 10 fl. pentru cel mai frumos lucru de mână femeesc.

5. Dl Moise Brumboiu a cerut un ajutor pentru completarea bibliotecii populare din Tohanul vechiu. S'a decis a se recomanda această cerere la comitetul central.

6. La propunerea membrului Ioan Vodă s'a decis a se da un ajutor de 25 fl. unui învățăcel-meseriaș din Poiana Mărului.

7. S'a decis a se da învățăcelului zidar Negus Șelariu din Zernesci un ajutor din suma de 50 fl. votată în adunarea cercuală din 1897.

8. Delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii s'au ales dnii N. Garoiu și Dr. Iancu Meșian.

9. S'a ales un nou comitet cercual pe trei ani și anume director dl N. Garoiu, iar membri în comitet dnii: I. Dan, protopop onorar, Dr. Iancu Meșian, Moise Brumboiu, I. Vodă, suplenți dnii: Moise Micu și N. V. Pop.

La cassa centrală s'a trimis suma de 276 fl. 40 cr.

Totodată înaintează și conspectul agenturilor și *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 7 Iunie a. c., în care comitetul s'a constituit alegându-se vice-director dl I. Dan, cassier dl Dr. Iancu Meșian, notar dl I. Străvoiu și controlor dl N. Pană.

Procesul verbal al adunării cercuale dela 7 Iunie a. c. se ia spre scire; conclusele aduse se aprobă. De donațiunea dnei Reveica Vodă se ia act cu plăcere. Dnii G. Urdea, Il. Plotogea, M. Moșoiu, Ant. Cosma, Miron Totoiu, Haralampie Ungur, Spiridon Bălăscaiu, M. M. Popa, N. V. Pop, N. Pană, N. Sperchez, I. St. Coleș, I. St. Străvoiu, Stan St. Străvoiu și Aron Pană se declară membri ordinari. Cererea referitoare la ajutorarea bibliotecilor populare se va pertracta ca obiect de sine, în consecuență și a dlui M. Brumboiu. Alegerea comitetului se aprobă. Primirea sumei de 276 fl. 40 cr. se confirmă.

Procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 7 Iunie a. c. asemenea se ia spre scire și constituirea comitetului se aprobă.

162. (307—1898).

Direcțiunea despărțământului XIV. (Cluj) în urma recercării comitetului central Nr. 271 din 1898 înaintează un exemplar din statutele fostei societăți universitare „Iulia”, constatând că averea rămasă dela aceasta se compune din o bibliotecă și un capital de 2324 fl. 40 cr., cari în sensul §-ului 23 al statutelor amintite au avut să treacă la despărțământ.

În conformitate cu § 23 al statutelor fostei societăți „Iulia” și § 40 al statutelor Asociațiunii comitetul central decide: ca direcțiunea despărțământului fără amânare să iee averea din chestiune în primire dela Casina română din Cluj, biblioteca, al cărei inventar să se trimită la comitetul central, să rămână în administrația despărțământului, iar capitalul să se trimită la cassa centrală. Acest fond se va folosi, la propunerea despărțământului, spre scopurile indicate în §-ul 23 de mai sus.

163. (308—1898).

Direcțiunea școlii civile de fete înaintează *procesul verbal* al conferinței corpului didactic dela 16 Iunie a. c., în care, pe lângă unele curenții, s'a primit definitiv planul de oare pe 1898—99, rezervându-și corpul profesoral a reveni asupra lui în Septembrie, dacă se vor afla scăderi; și s'a decis a se ruga comitetul central, ca să casseze ventilațiile netrebnice din edificiul școlii și să dispună tencuirea boltitureri de sub cancelaria directorului. La planul de oare se observă, că acela se abate dela planul de învățământ, stabilind în cl. IV civ. numai 1 oară în loc de 2 pentru studiul Geografiei.

Procesul verbal se ia spre scire; planul de oare se aproabă cu observarea că Geografia va avé să se predea în cl. IV. civ. în 2 oare pe sêptemână, a 2 oară se fixează pe Vineri 11—12 h. Se decide cassarea ventilațiilor netrebnice și tencuirea boltitureri amintite; cu executarea acestei lucrări se încredințează economul Asociațiunii în conțelegere cu direcțiunea școlii.

164. (309—1898).

Dl *Alexandru Lebu*, proprietar în Sibiu, s'a încris cu 1000 fl. în lista *fundatorilor Casei naționale*. Taxa o va solvi în 4 rate anuale, prima rată a și depus-o la cassa Asociațiunii.

De înscrierea dlui Al. Lebu se ia act cu plăcere și se confirmă primirea sumei de 250 fl.

165. (314—1898).

Direcțiunea despărțământului I. (Brașov) înaintează *procesele verbale* ale ședințelor comitetului cercual dela 15 și 23 Iunie a. c.

În prima ședință *a)* a raportat dl Gr. Maior, că s'au constituit agenturile din Codlea și Ghimbav; *b)* cassierul a împărțășit, că în urma apelului publicat s'a înscris un număr însemnat de persoane ca membri ai Asociațiunii, dintre cari și-au solvit taxele: d-na Elena A. Popovici 100 fl. ca membră pe viață, dnii Dumitru Platoș, croitor, Grigorie Birea, comerciant, Ioan C. Panțu, profesor, Radu Ardelea, funcț. de bancă, și dna Eufemia Kertsch câte 5 fl. ca membri ordinari, iar dela 6 membri ajutători s'au încassat 6 fl., în total 131 fl., *c)* și s'a decis a se ține adunarea cercuală la 26 Iunie a. c. în Brașovul vechiu, pentru care s'a și stabilit ordinea de ȳi.

În a doua ședință s'au pertractat afaceri curente și *a)* a împărțășit dl Corn. Aiser, că s'a reconstituit agentura din Feldioara și s'au constituit nouăle agenture din Rotbav și Măeruș; *b)* cassierul a comunicat, că a încassat 2 fl. dela 2 domni; *c)* s'a prezentat raportul cassei, proiectul de budget și raportul general, ce sunt a se așterne adunării cercuale; *d)* s'a primit propunerea dlui Gr. Maior, ca să fie rugat comitetul central a satorî în budgetul anului viitor o sumă corăspundătoare pentru înființarea de biblioteci populare și pentru organizarea de prelegeri populare în comune.

La cassa centrală s'a expedit 133 fl.

Procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 15 Iunie a. c. se ia spre scire; dna Elena A. Popovici se declară membră pe viață, iar d-nii: D. Platoș, Gr. Birea, I. C. Panțu, R. Ardelea și d-na Euf. Kertsch membri ordinari. Terminul ținerii adunării cercuale se aproabă. Asemenea se ia spre scire procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 23 Iunie a. c. Chestiunea ajutorării bibliotecelor populare se va pertracta ca obiect de sine.

166. (316—1898).

Silvia Ciora, elevă în cl. I. civ., *legitimează progresul* în studii în anul școlar 1897—98 și se roagă a i se lăsa stăpendiul de 40 fl. din fundațiunea „Dr. Ioan Moga“ și pe viitor.

Legitimarea se ia spre scire și cererea se încuviințează.

167. (317—1898).

Direcțiunea școalei civile de fete înaintează *procesul verbal* al conferenței corpului didactic dela 20 Iunie a. c., în care s'au stabilit clasifica-

țiunile pe anul școlar 1897—98. Au fost clasificate în cl. I. 16, cl. II. 22, în cl. III 21, în cl. IV. 19 — în total 78 eleve, dintre cari 71 se promovează, iar 7 au primit note insuficiente: 3 în cl. II, 1 în cl. III și 3 în cl. IV. Două eleve nu s'au putut clasifica, repășind în decursul anului din cauză de morb.

Absențiile au fost în număr remarcabil:

în clasa I.	130	scuzate;
în clasa II.	100	„
în clasa III.	128	„ și 5 nescuzate;
și în clasa IV.	225	„ și 7 „

Cursul complementar a fost frecventat de 9 eleve.

Spre scire.

168. (318—1898).

Elena Iordan din Sibiu se roagă, ca fiica sa Maria, elevă externă în cl. II. civ., să fie *dispensată* de jumătatea didactrutui pe anul școlar 1897—98.

Cererea nu se poate încuviința.

169. (319—1898).

Dl *Rubin Patița*, avocat în Alba-Iulia dăruiesce pentru museul Asociațiunii 7 monete vechi de argint și de aramă.

Donațiunea se primesce cu mulțămintă.

170. (322—1898).

Direcțiunea despărțământului XI (Blaj) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 26 Iunie a. c., în care 1. s'au pertractat afaceri curente, 2. s'a decis a se recerca comitetul central, ca la o nouă arondare a despărțământelor să scoată din despărțământul XI cercul pretorial Mureș-Uioara și să formeze un nou despărțământ, și 3. s'a hotărît a se ține adunarea cercuală la 1 August a. c. în Veza.

Procesul verbal se ia spre scire; de dorința relativă la o nouă arondare a despărțământului XI se va ține cont. Terminul adunării cercuale se aproabă.

171. (323—1898).

Direcțiunea despărțământului VII (Hațeg) înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 26 Iunie a. c., în care s'au pertractat afaceri curente și s'a statorit programa adunării cercuale, care se va ține la 10 Iulie a. c. în Densuș.

Procesul verbal se ia spre scire; terminul și programa adunării cercuale se aproabă.

172. (324—1898).

În legătură cu hârtia comitetului central Nr. 77 din 9 Iunie a. c. direcțiunea institutului „*Albina*“ aduce la cunoștință, că a decis, că dacă

Asociațiunii îi va succede a exopera dela guvern facultatea de a aranja o *loterie* cu câștiguri în numărar sau efecte publice, institutul va primi finanțarea, dacă însă loteria va fi numai de obiecte de valoare, Asociațiunea va pute să o aranjeze însași, institutul însă și în acest cas va da tot concursul său la vîndarea losurilor, — în ambele casuri numai pe lângă restituirea speselor efective.

Se încredințează biroul Asociațiunii cu întreprinderea pașilor necesari pentru a exopera dela guvern concesiunea loteriei.

173. (326—1898).

În urma *concurșului* publicat la 12 Maiu a. c. sub Nr. 261—1898 pentru ocuparea postului de *secretar I.* au intrat trei cereri, dintre cari însă numai una, a d-lui Dr. Cornel Diaconovich, corăspunde condițiunilor de concurs.

Comitetul central decide a recomanda adunării generale pe dl Dr. Cornel Diaconovich.

174. (328—1898).

Direcțiunea școalei civile de fete înaintează *procesul verbal* al conferenței corpului didactic dela 27 Iunie a. c., în care 1. s'au pertractat afaceri curente; 2. a comunicat directorul, că dșoara Maria Dogee a dăruit 4 fl., ca să se cumpere manuale pe sama elevelor sărace; 3. s'a decis, ca examenele de emendare să se țină în 3 Septembrie a. c., cele de primire în 5, iar în 6 să se înceapă prelegerile.

Procesul verbal se ia spre scire și hotăririle conferenței se aproabă; de donațiunea dșoarei Dogee se ia act cu plăcere.

175. (350—1898).

Dl *Iosif St. Șuluțiu*, delegatul comitetului central, raportează despre rezultatul examenelor publice dela școala civilă de fete.

Spre scire.

176. (329—1898).

Dl *Coriolan Bredicean*, avocat în Lugoș și delegat al comitetului central pentru *organisarea unui despărțemēt* în părțile Lugoșului, aduce la cunoscință, că a convocat adunarea de constituire pe 11 Iulie a. c. Recomandă totodată înființarea de despărțeminte în Caransebeș, delegat dl protopop Andreiu Ghidiu, în Oravița, delegat dl avocat Ilie Trăilă, în Bogșa, delegat dl avocat I. Budințan din Bogșa germană, în Timișoara, delegat dl protopop Dr. Traian Putici, în Panciova, delegat dl avocat Dr. Alex. Bireescu, și în St.-Miclăușul-mare, delegat dl Dr. Nestor Oprean.

Însciințarea dlui Cor. Bredicean se ia cu plăcere spre scire; propunerea relativă la înființarea de nouă despărțeminte se primesce, dar se observă, că înființarea unui despărțemânt în părțile Panciovei s'a decis deja în ședința dela 3 Februarie a. c., prin concludul Nr. 31 și cu organizarea acestuia s'a încredințat dl Trifon Miclea. Cu organizarea celorlalte despărțeminte se încredințează dnii propuși, cari se reacearcă a efectui organizarea până la finea lui Septembrie a. c.; la cas ca unul sau altul să nu poată primi, să binevoiască a încunoscința comitetul central în terminul cel mai scurt.

177. (330—1898).

Societatea academică social-literară „*Carmen Sylva*” se roagă pentru acordarea unui ajutor.

Nedispuinând Asociațiunea de fonduri cu astfel de menire cererea nu se poate încuviința.

178. (331—1898).

Dl *Rubin Pațița*, avocat în Alba-Iulia, dăruiesce Asociațiunii: 18 piese monetă veche, 1 medalie comemorativă și 5 bucăți de diferite obiecte romane.

De donațiunea dlui Rubin Pațița se ia act cu plăcere.

179. (332—1898).

Direcțiunea despărțemântului VI (S.-Sebeș) înaintează *procesele verbale* ale ședințelor comitetului cercual dela 6 Maiu și 30 Iunie a. c. În prima s'au conferit 4 stipendii à 10 fl. la învățacei meseriași și s'a decis, ca adunarea cercuală să se țină în S.-Sebeș la 1 August a. c. În a doua s'a statorit programa adunării cercuale.

Ambele procese verbale se iau spre scire.

180. (333—1898).

Direcțiunea despărțemântului I (Brașov) înaintează *procesul verbal* al adunării cercuale ținută în Brașovul vechiu la 26 Iunie a. c., la care aclude raportul general al comitetului cercual, contul cassei, proiectul de budget și lista membrilor; totodată așterne și *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 30 Iunie a. c.

Din procesul verbal al adunării cercuale se constată:

1. S'au prezentat și luat spre scire raportul general despre activitatea comitetului, raportul despre bibliotecile poporale din despărțemânt și raportul cassierului despre venitele și speșele despărțemântului.

2. S'a statorit budgetul pe 1898/99 la intrate și eșite cu 554 fl. 53 cr.

3. S'a hotărit a se propune comitetului central asemnarea celor 20 % din taxele încassate prin despărțemânt, adecă suma de 94 fl. 53 cr.

4. S'a decis a se ruga comitetul central, ca în budgetul anului viitor, în afară de cele 20 % statutare — să pună o sumă corespunđătoare pentru ajutorarea acelor despărțeminte, cari doresc a desvolta o activitate mai intensivă și a înființa biblioteci poporale.

5. Dl B. Baiulescu a înființat 2 premii de câte 10 fl., unul pentru cel mai bun cultivător de pământ în Brașovul vechiu și altul pentru tipărirea unui mic tractat poporal despre însemnătatea industriei de casă și a grădinăritului.

6. S'a înscris membru ordinar dna Maria Câmpian și 44 membri ajutători.

7. Dl Simion Dămian, membru pe viață al Asociațiunii, a dăruit 25 fl. pentru augmentarea bibliotecelor poporale.

8. Dl V. Goldiș a propus să se întreprindă o colecță pentru înființarea de biblioteci poporale în toate comunele despărțemântului. Dl Ars. Vlaicu recomandă în special colectarea cu discul. Ambele propuneri s'au predat comitetului cercual spre studiere.

9. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii s'a concređut comitetului cercual.

Din procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 30 Iunie a. c. se vede, că s'au pertractat afaceri curente și revenind la propunerile dlor V. Goldiș și Ars. Vlaicu, făcute în adunarea cercuală, s'a decis a se ruga comitetul central, ca să permită a se face pe teritoriul despărțemântului colecte speciale pe sama bibliotecelor poporale, cari însă să nu cadă în cadrul dispozițiilor §-ului 40 din Statute.

Procesul verbal al adunării cercuale se ia spre scire, asemenea și proiectul de budget pe lângă observarea, că budgetul se stabilește totdeauna pe anul solar, prin urmare în cazul de față e a se considera pe anul 1899. Cele 20 % statutare se vor asemna la timpul său.

Chestiunea ajutorării bibliotecelor poporale se va pertracta ca obiect de sine. Dna Maria Câmpian se primesce membră ordinară.

De donațiunile dlor B. Baiulescu și S. Dămian se ia act cu plăcere.

Asemenea se ia spre scire procesul verbal al ședinței comitetului cercual dela 30 Iunie a. c. și se aprobă colectarea propusă, având a se face raport

despre sumele întrate și întrebuințarea lor, dar se atrage atențiunea la dispozițiile §-ului 6 din Statute.

181. (334—1898).

Traian Dragoș, stud. în cl. III gimn. în Bistrița, *legitimează progresul* făcut în studii în 1897—98 și se roagă a i-se lăsa stipendiul de 20 fl. și pe viitor.

Legitimarea se ia spre scire. Stipendiul nu i-se mai poate lăsa, ci se îndrumă a compete din nou, când se va escrie concurs.

182. (336—1898).

Dl *Trifon Miclea*, protopopol Panciovei, încredințat prin concludul Nr. 31 din 1898 cu *înființarea unui despărțământ* în Torontal, aduce la cunoștință, că s'a pus în conțelegere cu mai mulți bărbați fruntași, cari au constatat, că numai în anul viitor s'ar pute pune o basă solidă organizării unui despărțământ.

Raportul dlui *Trifon Miclea* se ia spre scire; este însă rugat a se considera și mai departe delegat al comitetului și a întreprinde la timpul potrivit pașii de lipsă pentru înființarea unui despărțământ în părțile Panciovei.

183. (337—1898).

Direcțiunea despărțământului XIII (Abrud) anunță ținerea adunării cercuale în Zlatna la 17 Iulie a. c. și înaintează *procesul verbal* al ședinței comitetului cercual dela 20 Iunie a. c., în care s'au pertractat afaceri curente și s'a fixat terminul adunării cercuale.

Înștiințarea și procesul verbal se iau spre scire.

184. (339—1898).

Bibliotecarul Asociațiunii înaintează raportul despre *cărțile intrate la bibliotecă* în sem. I. 1898.

Spre scire, având a se publica în organul Asociațiunii.

185. (345—1898).

Direcțiunea cassei de economii „*Furnica*“, societate pe acțiuni în Făgăraș, aduce la cunoștință, că s'a înseris cu 1000 fl. în lista *fundatorilor Casei naționale*. Contribuțiunea o va solvi în 4 rate anuale; prima rată în suma de 250 fl. a trimis-o la cassa Asociațiunii.

Comitetul central ia act cu plăcere de înscrierea institutului „*Furnica*“ în lista fundatorilor Casei naționale și confirmă primirea sumei de 250 fl.

186. (351—1898).

Propunerea despărțemintelor I (Brașov și Bran) relativă la *ajutarea bibliotecelor populare*

Se predă oficiului de cassă spre opinie, dacă mijloacele Asociațiunii permit, ca în budget să poată intra o dotațiune specială pentru bibliotecile populare afară de cele 20 %, ce compet despărțemintelor în sensul §-ului 40 din Statute.

D. u. s.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Ilie Beu m. p.,
secretar II.

S'a verificat. Sibiu în 12 Iulie 1898.

Parteniu Cosma m. p.

Ioan Crețu m. p.

Nicolau Togan m. p.

Nr. 339—1898.

CONSEMNAREA

publicațiilor intrate la biblioteca „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ în semestrul I al anului 1898.

1. „Enciclopedia română“, vol. I. fasc. 6—8; don. de direcțiune.
2. Dar de Crăciun al „Foi poporului“; don. de adm. foii.
3. Domșa, A. C., Poetul Coșbuc. Disertație. Blaș, 1898; don. de autor.
4. Doctor Romanus, Luptele Românilor. Sibiu, 1898; don. de red. „Tribunei“.
5. Mikó I., Memoriu. Manuscript despre Români, ales Biserica lor; don. de Vinc. Babeș.
6. Csánki, D. Dr., Hunyadiak kora Magyarországon. VII. és VIII. köt. Budapest, 1894, 1897; cumpărată.
7. „Tribuna“. Anul I. — IV. Sibiu, 1884—87; cumpărată.
8. „Observatoriul“. Anul I. — VII. Sibiu, 1878—84; cumpărat.
9. „Tribuna“. Anul IV. (lips. Nr. 74, 248 și 296); V. (lips. Nr. 119—123, 195, 197—199 și 201); VI. (lips. Nr. 1—98, 100—116, 118—132, 134, 136—246); VII. Nr. 1—13, 67, 113 și 201; VIII. Nr. 36, 196, 218, 277, 282—284 și 286, IX. — XII. (compl.) Sibiu, 1887—1894.
10. „Meseriașul român“. II. 5 și 6. Brașov, 1887.
11. „Foișoara Telegrafului român“. Sibiu, 1877.

12. „Convorbiri literare“. XVI. 1—9 și XVIII. 11—12. Iași, 1882, 1885.
13. „Albina“. X. 1—24. Budapesta, 1875.
14. Conscripția poporului din Gurariului efectuită în 1785 (nu deplin compl.)
15. Muntean Ioachim, Monografia comunei Gurariului. Sibiiu, 1896. Cele de sub Nr. 9—15 don. de Ioachim Muntean, paroch în Gurariului.
16. Boletin del Instituto geográfico Argentino. XVIII. 7—9. Buenos-Aires, 1897; don. de instit. geogr.
17. Ilie Dinurseni, Dotațiunea clerului, 2 ex. Sibiiu, 1898; don. de autor.
18. Budu, T., Viața Sântilor. Gherla, 1897; don. de autor.
19. Iulian Devale, Epigrame. Sibiiu, 1898; don. de autor.
20. Lahovari, G. I. et. cons., Marele dicționar geografic al României. Vol. I. fasc. 1. Bucuresci, 1898; don. de societatea geografică.
21. Densușianu, N, Revoluțiunea lui Horia. Bucuresci, 1884; cumpărată.
22. Stoica, S., Dietetica poporală. Brașov, 1897; donată de autor.
23. Foițe alese. Premiu la „Revista Orăștiei.“ 1898; don. de redacție.
24. M. tud. Akadémia, Értekezések a történeti tudományok köréből. XVIII. 2—5. Budapest, 1897—98.
25. M. tud. Akadémia, Nyelvtudományi közlemények. XXVII. 4. és XXVIII. 1. Budapest, 1897—98.
26. M. tud. Akadémia, Értesítő. 96—100. Budapest, 1897—98.
27. M. tud. Akademia, Mathem. és természettud. értesítő. XVI. 1. Budapest, 1898.
28. M. tud. Akadémia, Emlékbeszéddek. IX. 4—5 Budapest, 1898. Cele de sub 24—28 don. de Academia maghiară.
29. „Tribuna“ din 1887 (necompl.)
30. „Gazeta poporului“ din 1887 (lips. Nr. 35 și 38). Timișoara. Cele de sub 29 și 30 în schimb dela învăț. Dumitru Bulicrea.
31. Domșa, D. E. Filotea sau întroducerea la viața piă, de sf. Francisc de Sales. Traducere. Sibiiu, 1898 don. de traduc.
32. Sabo, E., Imnuri și ode dedicate Excel. Sale Dr. Victor Mihályi de Apșa. Sibiiu, 1898; don. de autor.
33. Anuarul I. al Soc. pentru crearea unui fond de teatru român Brașov, 1898; don. de soc.
34. Programa (XII) a școalei civile de fete a Asociațiunii. Sibiiu, 1898.

Sibiiu, în 5 Iulie 1898.

Nicolae Togan m. p.,
bibliotecar.